Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ оқшоми

Ўзбекистон Компартияси Тошкент шаҳар комитети ва халқ депутатлари шаҳар Советининг органи

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган. ◎ № 23 (6. 812) ◎ 1989 йил 27 январь, жума Баҳоси 3 тийин

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюросида

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюросининг кенг доирадаги партия активлари иштирокида 25 январь куни бўлиб ўтган мажлисида Ўзбекистон Компартиясидаги ҳисобот ва сайловлар якунлари ва партия комитетларида қайта қуришни янада жадаллаштириш тадбирлари тўғрисидаги масала кўриб чиқилди. Республика партия ташкилотларида якунланган ҳисобот ва сайловлар партия XXVII съезди, КПССнинг Бутуниттифоқ XIX конференцияси қарорларини амалга оширишда муҳим босқич бўлганлиги таъкидланди. Ҳисобот ва сайловлар қайта қуриш жараёнидаги барча партия бўғинлари жанговарлигининг талабчан кўриги бўлди, партия ташкилотларининг соғломлашаётганидан, партия ички турмуши демократиялашаётганидан далолат бераётган бир қанча янги ижобий жиҳатлар билан ажралиб турди.

Йиғилишлар ва конференцияларнинг кўпи кенг ошкоралик, рўй-ростлик, талабчанлик, амалий танқид ва ўз-ўзини танқид вазиятида ўтди. Ҳисобот докладларини муҳокама қилишда 200 мингга яқин коммунист иштирок этди, ҳар икки йиғилишнинг бирида, бир қанча конференцияларда партиясизлар сўзга чиқдилар. 113 мингдан кўпроқ танқидий фикр-мулоҳаза ва таклифлар айтилди. 1200 партия группаси, цех ва бошланғич партия ташкилотларида партия ташкилотчилари, секретарлар, бюро ва партия комитетларининг иши қониқарсиз деб топилди. Партия ташкилотчилари ва партия ташкилотлари секретарларининг қарийб учдан икки қисми, район партия комитетларининг 12 секретари, шу жумладан 5 нафар биринчи секретари бир неча номзоддан танлаб олиш асосида сайланди.

Партия ташкилотлари обрўсининг, коммунистлар сиёсий етуклигининг ошганлиги, уларнинг қайта қуриш ғоялари теварагига жипслашиши, жамиятимиз тараққиётининг ҳозирги босқичидаги энг муҳим муаммоларни муҳокама қилиш ва ҳал этишга реалистик ёндашув — ҳисобот ва сайловларнинг бош якуни бўлди.

Шу билан бир қаторда партия ташкилотлари ҳисобот ва сайловларни тайёрлаш ва ўтказиш чоғида КПСС Марказий Комитетининг 1988 йил июль пленуми йўл-йўриқларини тўла амалга оширишга муваффақ бўлмадилар. Айрим область, шаҳар, район партия комитетлари ўз фаолиятларини танқидий нуқтаи назардан таҳлил этмадилар. Бир қанча ҳолларда ҳисобот докладларида жорий хўжалик масалаларига кўпроқ эътибор берилди, мазкур докладлар делегатларни масалаларни манфаатдорлик билан очиқчасига муҳокама қилишга рағбатлантирмади. Сайлаб қўйиладиган органлар составини шакллантиришда, демократия механизмини қўлланишда журъатсизлик, қатъиятсизлик намоён бўлди. Партия ташкилотларининг анчагина қисми ишда сезиларли тарзда орқада қолмоқда, улар қайта қуришнинг амалий вазифаларини ҳал этишда ҳали ўз ўрнини топгани йўқ.

Ҳисобот-сайлов йиғилишлари ва конференциялари шундан далолат бериб турибдики, ҳали республика экономикасида янги хўжалик механизмининг афзалликларини тўла рўёбга чиқаришга муваффақ бўлинмади. Министрликлар ва идоралар ҳамон ўз ҳукмини ўтказаётганлиги, маъмуриятчилик, нореал планлар, асосланмаган нормативларни тиқиштириш хўжалик ҳисоби муносабатларини жорий этишга, ижара, оила пудрати ва пудратнинг бошқа шаклларини ривожлантиришга халал бермоқда. Бу меҳнат коллективларининг қонун йўли билан мустаҳкамлаб қўйилган мустақиллигини йўққа чиқармоқда, корхоналар хўжалик фаолиятидаги камчиликларни ва уларнинг молиявий аҳволини чигаллаштирмоқда.

Ҳисобот ва сайловлар давомида Марказий Комитет ва республика ҳукумати шаънига, маҳаллий партия, совет органлари шаънига социал соҳанинг ҳаётий муҳим участкаларига раҳбарликдаги камчиликлар, меҳнаткашлар фаровонлигини ошириш юзасидан кўрилаётган тадбирлар дурустроқ натижа бермаётганлиги учун жиддий танқидий фикр-мулоҳазалар айтилди. Аҳолини озиқ-овқат билан таъминлашда қийинчиликлар бор, узилишлар бўлиб турибди, энг муҳим озиқ-овқат маҳсулотларини киши бошига ишлаб чиқариш эҳтиёжлардан анча орқада қолмоқда. Халқ истеъмоли товарлари ишлаб чиқаришда туб ўзгаришлар бўлмади, арзон буюмлар ва болалар буюмлари турлари ғойиб бўлиб қолаётганлиги кузатилмоқда. Тобора кўп товарлар, жумладан ҳар куни зарур бўладиган товарлар тақчил бўлиб қолмоқда, харидорларнинг талаби қондирилмаётганлиги кишилар турмушини мураккаблаштирмоқда.

Ғоявий-тарбиявий ишни қайта қуришда кўпгина имкониятлар бой берилди. Партия комитетлари мазкур ишнинг ҳаёт билан, социал-иқтисодий ва тарбиявий вазифаларни амалда ҳал этиш билан боғланишига эришмадилар. Ватанпарварлик, интернационализм тарбиясидаги камчиликлар, идеология кадрлари ва активларнинг мунозара ва баҳс олиб боришга ўқуви йўқлиги сезилиб турибди. Сафсатабозлик билан қилинаётган уйдирмаларга, муаммолар ва қийинчиликлардан ғаразли мақсадларда фойдаланишга уринишларга ҳамиша ҳам зарба берилмаяпти.

Ҳисобот-сайлов кампанияси кадрлар сиёсатида, партия ишининг услуб ва методларини такомиллаштиришда бир қанча камчиликлар борлигини кўрсатди.

Қабул қилинган қарорда Марказий Комитет секретариати ва бўлимларининг, барча партия комитетлари ва бошланғич ташкилотларининг асосий вазифаси — аниқланган камчиликларни бартараф этиш, ҳисобот ва сайловлардан ,сабоқ чиқариб олиш, орттирилган тажрибани мустаҳкамлашдан иборат, деб таъкидланди. Энг муҳим, энг шошилинч муаммоларни коллектив муҳокама қилиш натижаларидан партиявий раҳбарлик форма ва методларини қайта идрок этиш, ташкилотчилик ва сиёсий ишни кучайтириш. Бутуниттифоқ XIX партия конференциясининг программавий йўл-йўриқларини амалга ошириш учун мазкур ишга кўпроқ жўшқинлик ва ишчанлик бахш этишда тўла фойдаланиш зарур.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг бюроси ҳисобот-сайлов кампанияси чоғида айтилган танқидий фикр-мулоҳазалардан жиддий сабоқ чиқариб олиб, шу яқин орада республика аҳолисини жуда қаяжонга солиб турган бир қанча асосий муаммоларни батафсил кўриб чиқиш ниятидадир. Республикада миллатлараро муносабатлар муаммоларига бағишланган илмий-амалий конференция ўтказиш, кенг доирадаги партияхўжалик активлари иштирокида савдо ва хизмат кўрсатиш соҳасини ташкил этишда тартиб ўрнатиш чораларини кўриб чиқиш, шунингдек экология муҳитини соғломлаштириш ишини кўриб чиқиш мўлжалланмоқда. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг пленумида «Республикани социал ривожлантириш программасини амалга оширишни жадаллаштириш юзасидан партия ташкилотларининг кечиктириб бўлмайдиган вазифалари тўғрисида»ги масалани кўриб чиқиш назарда тутилмоқда. Янгидан сайланган партия ходимлари ва партия активлари ўқувини ўтказишнинг кенг тадбирлари белгиланди.

Бюро мажлисида шаҳар, район ва область конференцияларида республика органлари шаънига айтилган танқидий фикр-мулоҳазалар ва таклифларни амалга ошириш юзасидан Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг тадбирлари маъқулланди. Область, шаҳар, район партия комитетларига ҳисобот-сайлов кампанияси чоғида тушган барча таклифлар юзасидан тўла-аниқ тадбирлар кўриш, бу ҳақда коммунистларни ўз вақтида хабардор қилиш, бирорта ҳам амалий таклиф диққат-эътиборсиз қолмаслигига эришиш топширилди.

Бюро мажлисида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети биринчи секретари Р. Н. Нишоновнинг республикада СССР халқ депутатлигига номзодлар кўрсатиш якунлари тўғрисидаги ахбороти тингланди. 81 та территориал ва миллий-территориал округлар бўйича ҳаммаси бўлиб 465 киши номзоди кўрсатилди. Булардан 37,6 процента — ишчилар ва колхозчилар, 35,3 процента — хизматчилар, 80,6 процента —КПСС аъзоларидир. Халқ депутатлигига номзодлар орасида республика территориясида яшаётган 18 миллат вакиллари бор.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюросида Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг раиси Ғ. Ҳ. Қодировнинг зилзила оқибатларини тугатишда Тожикистон ССРга шошилинч ёрдам кўрсатиш тўғрисидаги ахбороти ҳам тингланди. Қардош республикага аэрофлотнинг бир нечта самолётида боғлаш материали, иссиқ кийим-кечак, одеял жўнатилди. Резервдан маблағ, монолит уйсозликнинг кўчма комплекси, ғишт ишлаб чиқариш учун бешта агрегат комплекти, 50 та тўла йиғма уй ажратилди, экскаваторлар ва бульдозерлар жўнатилди.

Табиий офатдан зарар кўрган Тожикистон меҳнаткашларига жамоат ташкилотлари, министрлик ва идоралар шошилинч ёрдам бермоқдалар. Ўзбекистон касаба союзлари республика Совети ёрдам фондига 200 минг сўм ўтказишга қарор қилди, Соғлиқни сақлаш министрлиги дарҳол медицина ускуналари ва техника, ЛКСМ Марказий Комитети эса ўтов ва иссиқ кийим-кечак жўнатди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюроси зилзила оқибатларини тугатишда Тожикистон ССРга шошилинч ёрдам бериш юзасидан қўрилаётган тадбирларни маъқуллади.

Ўзбекистон Компартияси Тошкент шаҳар комитети бюросида

Ўзбекистон Компартияси Тошкент шаҳар Комитети «Ташгорстрой» территориал қурилиш бирлашмаси партия ташкилотлари, коммунист раҳбарларининг уй-жой ва социал-маданий-маиший объектларни давлат қабулига ўтказишга доир ташкилий ва сиёсий ишлари тўғрисида» қарор қабул қилди.

Бирлашма ташкилотларида давлат қабулига тайёргарлик юзасидан тадбирлар ишлаб чиқилган, буйруқ чиқарилган, мазкур масала юзасидан мувофиқлаштириш кенгаши ташкил этилган, деб таъкидланади қарорда. Коллективларда қурилиш сифатини оширишнинг таркибий қисми бўлмиш давлат қабулининг мақсадлари ва вазифалари тўғрисида тушунтириш ишлари олиб борилган. Давлат қабули ҳақидаги низом ва унинг структураси тасдиқланган, давлат қабули ходимларининг ўқуви ташкил этилган.

Шу билан бирга бу борада қатор жиддий камчиликлар ва етишмовчиликлар аниқланган. Қурилиш объектларини ва қурилиш индустрияси корхоналарини зарур норматив-техника ҳужжатлари билан таъминлаш, эскирган ва путури кетган технология жиҳозларини янгилаш, ўлчов ва синов воситалари билан жиҳозлаш, эскирган стандартларни қайта кўриб чиқиш масалалари ҳал этилмаган.

Партия комитетлари технология интизомига риоя қилиниши, иш жойларини рационализациялаш ва аттестациялаш устидан талабни сусайтириб юборишган. Уйсозлик комбинатларини, қурилиш индустрияси корхоналарини реконструкция қилиш ва техника билан қайта эскирган сериядаги уйларнинг ишлаб чиқарилишига олиб келаяпти. Шу билан бир вақтда реконструкция қилиш ва техника билан қайта жиҳозлаш учун ажратилган маблағлар сурункали ўзлаштирилмайди. Ўтган йилнинг ўн бир ойи якунига кўра 1-уйсозлик комбинати шу маблағларнинг атиги 69 процентини, 2-комбинат 80 процентини, 3-комбинат 47 процентини ўзлаштирган холос.

Социалистик мусобақа қурилиш-монтаж ва пардозлаш ишларининг сифатини ошириш, қурилиш конструкцияларини тайёрлаш учун курашга меҳнат коллективларини суст рағбатлантиряпти.

Давлат қабули органи ишининг ташкилий жиҳатлари сусткашлик билан ҳал этилаяпти. Аксарият объектларда қурилиш ташкилотлари томонидан давлат қабулининг фаолияти учун шароитлар вужудга келтирилмаган, идоралардан ташқари назоратнинг таянч пунктлари тайёрланмаган. Қурилиш объектларини босқичма-босқич давлат қабулига ўтказиш кўзда тутилган. Ўзбекистон ССР Министрлар Совети қарорининг бажарилиши барбод этилган.

Бирлашма партия ташкилотлари, раҳбарлари давлат қабули кадрларини танлаш ва жой-жойига қўйиш масалаларини эътибордан четда қолдиришган. Натижада унинг штатлари 1988 йилнинг 20 декабрига келиб атиги 60 процентга комплектланган холос.

Район партия комитетлари қурилиш ташкилотлари давлат қабули шароитларида ишлашига ҳар томонлама ва сифатли тайёргарлик кўришга доир бошланғич партия ташкилотларининг фаолиятига етарли даражада раҳбарлик қилмаяпти, коммунист раҳбарлардан талаб бўшаштириб юборилган, ваҳоланки, уларнинг айби билан янгича шароитларда ишлашга тайёргарлик суст ва самарасиз олиб борилаяпти.

Тошкент шаҳар Совети ижроия комитети ва район ижроия комитетлари уй-жойлар ва социал - маданий-маиший объектларнинг давлат қабулига ўтиши билан боғлиқ ташкилий масалалар ҳал этилишини суст таъминлашяпти.

Бюро «Ташгорстрой» территориал қурилиш бирлашмаси партия комитетлари, коммунист раҳбарларнинг уй-жой ва социал соҳа объектларини давлат қабулига тайёргарлик борасидаги ишини қониқарсиз деб топди ва «Ташгорстрой» территориал қурилиш бирлашмаси партия комитетлари, коммунист раҳбарлари зиммасига мавжуд камчиликларни қисқа муддатларда тугатиш, қурилиш ташкилотларини уй-жой ва социал соҳа объектларининг давлат қабули шароитида ишлашига тайёрлаш ва ўтказишга доир ташкилий ва сиёсий ишларни кучайтириш вазифасини юклади. Улардан сифатни оширишни жорий ва истиқболли планларни ишлаб чиқиш ва реализация қилишнинг марказий бўғини, доимий эътибор ва назорат объекти, ҳар бир партия ташкилоти, ҳар бир меҳнат коллективининг фаолиятига баҳо беришнинг бош омили деб ҳисоблашни талаб қилди.

«Ташгорстрой» территориал қурилиш бирлашмаси коммунист раҳбарларига ишлаб чиқариш ва технология интизомини мустаҳкамлаш бўйича аниқ мақсадга қаратилган ишларни зудлик билан кенг авж олдириш, қурилиш сифатини тубдан яхшилашга доир талабларни ҳар бир ходимга етказиш таклиф этилди. Улар қурилиш индустрияси корхоналарининг реконструкция қилиниши ва техника билан қайта жиҳозланишига алоҳида эътибор беришлари лозим.

Шаҳар партия комитети бюроси «Ташгорстрой» территориал қурилиш бирлашмаси партия ташкилотларига қурилиш сифатида туб бурилишлар амалга оширилиши учун кадрларга талабчанликни кучайтириш, давлат қабулига ўз вақтида тайёргарлик кўрилишини таъминлаш лозимлигини уқдирди. Қурилиш сифатига доир талабларни қандай бажаратган ва партия активларини ўқитиш, бу ҳақда коммунистларни ўз вақтида хабардор қилиш, бирорта ҳам амалий таклиф диққат-эътиборсиз қолмаслигига эришиш топширилди.

Бюро «Ташгорстрой» территориаал қурилиш бирлашмаси партия раҳбариятининг давлат қабули шароитидаги фаолиятини чуқур ва ўз-ўзини танқид руҳида таҳлил этиш, меҳнат коллективларида ташкилий ва сиёсий ишларни кучайтиришга доир қўшимча тадбирларни қабул қилиш вазифасини юклади.

Энг кўп овоз билан

26 МАРТ — СССР ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ САЙЛОВИ КУНИ

● Ўзбекистон ССР Фанлар академияси экономика институти меҳнат коллективининг сайловолди йиғилиши бўлди. Мазкур йиғилишда институт директори О. Ҳикматов СССР халқ депутатлигига номзод этиб Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг президенти М. Салоҳиддиновни кўрсатишни таклиф қилди.

Мазкур таклифни катта илмий ходим С. Ҳолиқов, институт директорининг ўринбосари Р. Убайдуллаева ва бошқалар қўллаб-қувватладилар.

Сайловолди йиғилиши 599-Тошкент—Куйбишев территориал сайлов округидан Махмуд Салоҳиддинович Салоҳиддиновни СССР халқ депутатлигига номзод этиб кўрсатишга қарор қилди.

Замондошимиз

«Ташметрострой» трестининг қурилиш-монтаж бошқармаси лаҳмчиси Анатолий Михайлович КАБАЛИН.

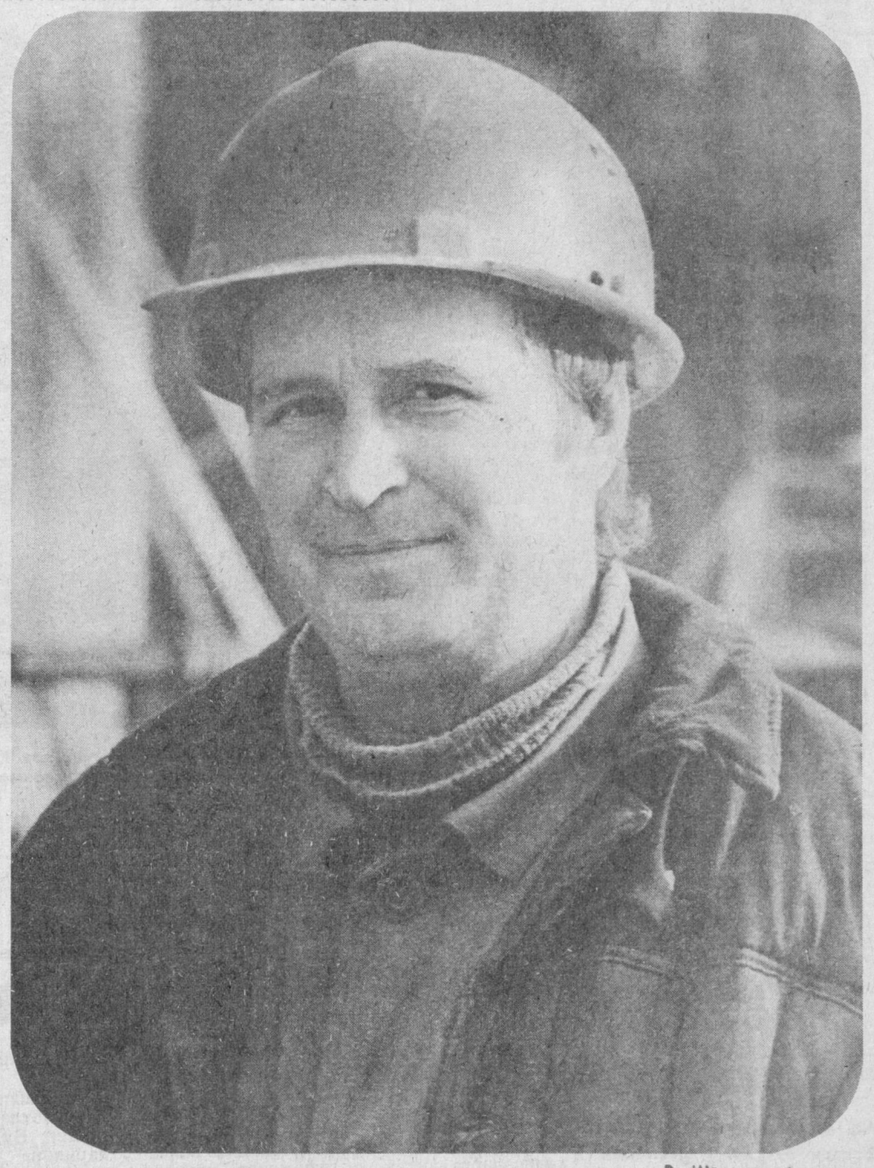

Р. Шарипов фотоси.

БИЗ СЕНГА ҲАМДАРДМИЗ, ТОЖИКИСТОН!

дейишмоқда республикамиз пойтахтининг меҳнаткашлари

ЧИН ЮРАКДАН

ОНА табиатнинг раҳми билан баъзида қаҳри ҳам бор.

Сув тошқини, ёнғин, довул-бўрон, зилзила даҳшати! Бу офатлар Ер шаримизда юз бериб туради.

Зилзила! Бу мудҳиш кулфатни ўзбеклар яхши биладилар. Тошкент, Газли, Назарбек зилзилалари кечагидек асимизда турибди. Бу ҳар бир офат дилга жароҳат солиб кетган. Барча зилзилалар қатори Ашхобод зилзиласи ва яқиндагина бўлган Арманистон зилзиласи юракларни ўртаб юборди.

Ён қўшнимиз — жон қўшнимиз — Тожикистонда юз берган зилзила ҳаммамизнинг бошимизга оғир кулфат бўлиб тушди. Ҳисор райони тоғлариаро яшнаб турган қишлоқлар субҳи содиқ маҳали тонг-саҳарда бирдан силкинда-ю, кошоналар вайронага айланди, уй-жойлар ҳам майли-ю, қанчадан қанча азиз жон қурбон бўлди. Мурдалар олдида аламзада йиғлаётганларни кўриб, кўзларимиздан шашқатор ёш оқди.

Тожик халқи деярли тоғларда яшайдиган жасур, мардона, довюрак халқ! Шу билан бирга, бу халқ матонатли, диёнатли, меҳр-муҳаббатли халқ! Қардошлари билан қондош халқ! Тожик билан ўзбекни қиёфадан ажратиб билиб бўлмайди. Ўзбек билан тожикнинг ери туташ, қалби ҳам туташ, шунинг учун бир-биридан қиз олиб, қиз беради, қуда-анда бўлади, бир маҳзни икки бўлиб ейди. Бу миллатлар ҳақида доно жуда ўхшатиб айтган: «Тожик билан ўзбек — бир китобнинг икки саҳифаси». Шоиримиз «Ўзбегим тожик билан» деб сидқидилдан куйлаган. Бу борада мозийга мурожаат қилсак, икки буюк шоиримиз — Абдураҳмон Жомий ва Алишер Навоийнинг ота-боладек қадрдон бўлганларини дилга жо этамиз.

Улуғ дўст халқимизнинг бошига оғир кун тушди. Она-Ватанимизда яшаётган ҳамма халқлар дўст бошига иш тушса ҳамкору ҳамдам, қайғудошу кўмакдош бўлади. Тошкент, Газли, Назарбек зилзилаларида бутун мамлакат, шу жумладан қардош тожик халқи биринчилардан бўлиб ёрдам қўлини чўзган эди. Арманистонда юз берган зилзила оқибатларини тугатишга ҳамма халқлар бош қўшяпти. Мана бу матбуот хабарига эътибор қилайлик. «Арман халқи тожик биродарларига қардошларча ёрдам қўлини чўзди. Еревандан Душанбега зилзиладан зарар кўрганлар учун озиқ-овқат, кийим-кечак, чодирлар ортилган самолётлар учиб кетди». Яна Армен Татевосян бошчилигидаги республика студентлар отряди ҳам шу рейсда Тожикистонга жўнаб кетишибди. Ўзи жабрдийда халқ дўст учун оғир пайтда ёрдамга ошиқишини олижаноб фазилат дейиш керак!

Ўзбек халқи тожик биродарларига ҳар қандай ёрдамга шай турибди. Ҳисор районидаги Шарора, Оқулипоён ва Оқулиболо қишлоқларига яқин Термиз шаҳридан доридармонлару, зарурий нарсаларнинг дастлабки қисми тожик дўстларимизга юборилди. Айни шу кунларда ўзбекистонлик ҳар бир ҳимматли киши зилзиладан азият чеккан қардош тожик халқига ёрдам учун 70030-счётга маблағ ўтказишмоқда.

Тожик ва ўзбек халқларининг юраклари бир-бирига туташиб кетганки, қардошларимиз бошига тушган кулфатга биз ҳам ҳамдардмиз. Ҳалок бўлган тожик оилалари аъзоларига, барча қардош тожик халқига таъзия изҳор этиб: «Ҳар қандай ёрдамга тайёрмиз, азизлар» деймиз.

Тўлқин АШРАФХОНОВ.

Факт ва шарҳ

ЗИЛЗИЛАНИ ОЛДИНДАН БИЛСА БЎЛАДИМИ?

Қардош ва жондош Тожикистон территориясида кучли зилзила бўлганлиги ва бунинг оқибатида кўп жойларнинг вайрон бўлганлиги, одамларнинг ҳалок бўлганлиги биз ўзбекистонликларни ҳам қаттиқ қайғуга солди. Душанбедан 30 километр жанубий-ғарбда жойлашган зилзила маркази аҳоли зич жойлашган Ҳисор қишлоқ хўжалик райони қишлоқларига қаттиқ шикаст етказди. Қишлоқлар устига тушган кўчки 7 балли ер ости силкинишининг вайрон қилувчи ёвуз кучини янада ошириб юборди.

Бу мудҳиш воқеа муносабати билан редакциямизга кўплаб оқшомхонлар қўнғироқлар қилишиб, бу галги табиий офатнинг сабабларини сўрашмоқда. Жумладан, «Кибернетика» илмий ишлаб чиқариш бирлашмаси инженери Козим Ҳасанов редакцияга қўнғироқ қилиб, «Наҳотки ана шундай зилзилаларни олдиндан билиш мумкин бўлмаса!», деб сўрайди. Оқшомхонларнинг талабига биноан сейсмология институти лаборатория мудири, Ўзбекистон ССР Фанлар академияси мухбир аъзоси В. И. Уломов билан учрашиб, унга бир неча саволлар билан мурожаат қилдик.

— Валентин Иванович, кунигеча Тожикистон территориясида бўлган кучли зилзиланинг сабаблари нимада деб ўйлайсиз?

— Бу галги юз берган Тожикистон зилзиласи ҳам, Арманистонда юз берган кучли ер ости силкиниши ҳам, Ватанимизнинг бошқа актив сейсмик регионларида бўлгани каби тактоник сабабларга кўра юз берган. Ёки бошқача айтганда, бу регионлардаги зилзилалар асосан тоғ ҳосил бўлиш жараёнлари билан боғлиқ равишда рўй беради.

Тожикистондаги ер ости силкиниши ўша зоналарда бўлиб турадиган зилзилалардек рўй берган. Очиғини айтганда, бу гал аввалгиларидан бир мунча кучли бўлган. Бу ер ости силкиниши ўз кучи бўйича Тожикистон территориясидаги сейсмик районларнинг картасига мос келади. Шунинг учун ҳам бу ерларда сейсмик чиқамли иншоотлар қуриш мақсадга мувофиқ эди. Бироқ бу галги фожиага асосан ер қимирлаш натижасида келиб чиққан кўчкилар кўпроқ сабабчи бўлди. Худди шундай кўчкилар айни Тожикистоннинг Хайит районида 1949 йилда юз берган бўлиб, ўшанда зилзила кучи 9—10 баллга етган эди. Шу ўринда афсус билан шуни таъкидлаб ўтмоқчиманки, олимларимиз актив сейсмик зоналарни ўрганишади, лекин, гоҳида ўша ерлардаги айрим ҳалокатга олиб келувчи иккинчи даражали факторларни унутиб қўядилар. Бу факторларга кўчкилар, ўпирилишлар, сув тошқинлари киради.

— Айтишларича, Японияда зилзилани олдиндан айтиб берадиган аппаратлар бормиш! Шундай бўлса нега бизда йўқ!

— Бу беҳуда гап. Ҳозирги пайтда Японияда ҳам, бошқа бирор мамлакатда ҳам, шу жумладан бизнинг мамлакатимизда ҳам зилзилани олдиндан айтиб берадиган ишончли усулларнинг ўзи йўқ. Лекин у ёки бу райондаги сейсмик активликнинг қай даражадалиги — кучли ёки кучсизлигини аниқлаш бўйича бир мунча муваффақиятларга эришилган. Бу ҳам ўз аҳамиятига кўра жуда муҳимдир. Чунки ўша районнинг сейсмик активлигидан келиб чиқиб, кулфатнинг олдини олувчи баъзи бир чора-тадбирларни кўриш, қурилиш объектларининг мустаҳкамлигини таъминлаш мумкин.

— Валентин Иванович, редакцияга қўнғироқ қилаётган кишиларнинг айримлари Арманистон, Тожикистон зилзилалари орасида қандайдир боғланиш борми, деган саволни беришяпти. Сиз мутахассис сифатида бу ҳақда қандай фикрдасиз?

— Бу икки зилзиланинг бир-бири билан ҳеч қандай алоқаси йўқ. Чунки улар иккита регионда жойлашган. Ленинакандаги зилзиланинг сейсмик энергияси Тожикистонда бўлган сўнгги зилзиланикидан юз карра кучлидир.

— Айтишларича, жониворлар зилзила бўлишини олдиндан сезармиш. Шу тўғрими!

— Гоҳида кучли зилзилалар бўлишидан олдин ўша регионда кучсиз ер ости силкинишлари бўлади. Масалан, Попда бўлган зилзила ўз хусусияти билан шу хилда юз берган эди. Бундай ҳолда жониворлар безовта бўлишади, албатта. Лекин бундай кучсиз ер ости силкинишларини сейсмик аппаратлар ҳам сезади.

Суҳбатни Т. ТОШЕВ ва А. ДАМИНОВ ёзиб олди.

Тошкент бадиий буюмлар фабрикасида тайёрланаётган маҳсулотларнинг довруғи бутун республикамизга кетган. Бу ерда тикилаётган зардевор, чойшабларни меҳнаткашлар севиб харид қилишади.

СУРАТДА: каштачилик цехининг пешқадам ишчилари Самида Умарова ва Гулчеҳра Қудратовалар. Чевар қизлар тиккан гулли чойшаблар доимо биринчи тақдимдаёқ қабул қилинади.

А. Тўраев фотоси.

Республика бўйлаб

Хушхабарлар

✦ Чирчиқ шаҳри бинокорлари бу йил дастлабки тўққиз қаватли бинони фойдаланишга топширдилар. «Электрохимпром» бирлашмасининг, бошқа корхоналарнинг ходимларига уч-тўрт хонали кенг ва ёруғ квартираларнинг калитлари топширилди. Кимёгарлар йилнинг иккинчи ярмида яна бир уй оладилар. Бу ерда 90-йилларнинг ўрталарига бориб уй-жойга мухтож барча кишиларни алоҳида шинам квартиралар билан таъминлашни режалаштирмоқдалар.

✦ Олмалиқ рўзғор химияси заводи «Сигма», «Диана» номи билан кир ювиш воситалари, «Баҳор ёмғири» номи билан дезодорант ишлаб чиқара бошлади. Янги маҳсулотлар илгари бу ерда ишлаб чиқарилган шундай маҳсулотлардан анча афзалдир. Бунга «Тетиклик» дезодорантини мисол қилиб кўрсатиш мумкин. Бу йил заводда олий сифатли маҳсулотларнинг яна бир неча турларини ишлаб чиқариш йўлга қўйилади.

✦ Тошкентдаги «Қизил тонг» тикувчилик бирлашмасининг Красногорск филиали коллективи қундуз ёқали қишки пальтолар тикиб чиқара бошлади. Бу пальтолар диди ўткир харидорларга ҳам ёқиши турган гап. Янгиликни Ўзбекистон пойтахтининг модельерлари тайёрлашган. Пальтоларнинг хушбичимлиги, чиройлилиги кўп жиҳатдан уларда қўлланилаётган ёрдамчи ашёларга боғлиқ. Корхона ҳозир бундай ашёлар билан тўла таъминланмоқда.

✦ Ўзбекистоннинг ихтисослашган ҳунар-техника билим юртлари талабалари ёш ғишт терувчилар Бутуниттифоқ конкурсига бериладиган ягона йўлланма учун Андижонда кураш олиб бордилар. Жюри бўлажак бинокорларнинг касб маҳоратинигина эмас, айни вақтда уларнинг билимини, жумладан қадимий шарқ усталари тажрибаси билан қай даражада танишганларини ҳам ҳисобга олди. Ангрендаги 4-ҳунар-техника билим юрти талабаси Нурбой Зилбоев ғолиб чиқди. У февраль ойида Украинанинг Ровно шаҳрида ўтказиладиган Бутуниттифоқ конкурсида республика шарафини ҳимоя қилади. Андижондаги 12-ҳунар-техника билим юрти талабалари С. Шарофиддинов ва Д. Усмоновлар иккинчи ва учинчи ўринни эгалладилар.

✦ Жиззах чеккасида очилган автомобиль ремонти кооперативига «Жигули» номи берилди. Кооператорлар гавжум кўчалардан йироқда ўз корхоналарини очишдан чўчишмади. Айни вақтда бунинг учун маблағлари ҳам кўп эмасди. Лекин, мижозларнинг кети узилмайди: хизмат ҳақи давлат устахоналаридагига қараганда бироз қимматроқ, лекин ҳақиқий техника хизмати станцияларига қараганда ремонт сифати анча юқори. Машиналар носозлигини аниқлашда бепул хизмат кўрсатилаётганлиги кўпчиликни қизиқтирмоқда, носозликлар аниқлангач машина эгаси унинг қаерини ремонт қилишни ўзи ҳал этади. Кўп ҳолларда улар ўз енгил машиналарини кооператив устахонасига ремонт қилиб бериш учун топширишади.

(ЎзТАГ).

Коммунистлар ҳақида ҳикоялар

Ибрат

Жамият ҳаётининг бутун қирраларини қамраб олаётган қайта қуриш, ошкоралик ва демократия совет кишилари олдига, биринчи навбатда коммунистлар олдига масъулиятли вазифаларни қўймоқда. Эндиликда меҳнат кишиси рўй бераётган воқеаҳодисаларга актив аралашмоқда, конкрет масалаларнинг ечилишида ва ижросида ўз фикр ва мулоҳазаларини баралла билдирмоқда. Бу, албатта қайта қуриш ҳаётимиздан чуқур ўрин олаётганидан далолат беради. Бунинг яққол далили сифатида бригина «Узбексельмаш» ишлаб чиқариш бирлашмасини олайлик. Бу корхона қишлоқ хўжалик машиналарини ишлаб чиқаришга ихтисослашган. Бирлашма коммунистлари корхона маъмурияти билан ишлаб чиқариш жараёнларини бутунлай қайта қуриш учун ҳаракат қилмоқдалар. Шунга кўра корхонада амалга оширилаётган иқтисодий ўзгартиришларда партия комитети, шунингдек, ёш коммунистларнинг ҳиссаси катта бўлмоқда. Улар изланувчанлиги, ташаббускорлиги билан бошқаларга намуна бўлишаяпти. 2-цехнинг пресловчиси, коммунист Фина Набиева бирлашмада узоқ йиллардан бери меҳнат қилиб келади. Шу давр ичида ўзининг меҳнатсеварлиги, тиришқоқлиги ва изланувчанлиги билан кўпчиликнинг ҳурматига сазовор бўлди. Цех коллективи ёш, илғор ишчини 1987 йили шонли партия сафига қабул қилди.

Кейинги пайтда бирлашма партия комитети ўз ишини тўла қайта қурмоқда, айниқса, ёш коммунистларга кўп эътибор бермоқда. Буни корхона партия комитети аъзолари сонидан ҳам билса бўлади. Партия комитети аъзоларининг 70 процентдан зиёди ёш коммунистлардир. Фина Набиева партия комитети аъзоси сифатида ҳам ўз цехида партиявий топшириқларни бажаради.

Ф. Набиева ишлаётган 2-цех пластмасса маҳсулотларини ишлаб чиқаришга мослашгандир. Бу ерда қишлоқ хўжалик машиналарининг айрим пластмассадан ясаладиган деталлари ва 15 хил халқ истеъмоли маҳсулотлари ишлаб чиқарилади. Фина маҳсулотларнинг сифатлилиги ва мустаҳкамлиги учун жон куйдиради, у цех маъмурияти билан маҳсулотларнинг давлат стандарти талабларига жавоб бериши, цехдаги меҳнат интизоми ва ишчиларнинг меҳнат шароитларини доимо назорат қилиб туради.

Ёш коммунист жамоатчилик ишларида ҳам актив қатнашади. У бирлашмадаги жамоатчилик асосида ишлайдиган кадрлар бўлимининг раисидир. Бу жамоатчилик бўлимида 5 киши ишлайди ва кадрларнинг корхонада муқим ишлаб қолиши учун жон куйдиради. Кейинги вақтда бу ерда кадрлар қўнимсизлигига чек қўйилди. Бунинг боиси ҳар бир ишдан бўшаётган киши олдин жамоатчилик асосида ташкил этилган ушбу кадрлар бўлимига учрайди. Бу ерда дилдан суҳбатлашилади ва албатта объектив бўлса, уларнинг истаклари қондирилади ёки ишчининг ишдан бўшаш сабаблари ўрганилади.

Цех ёки корхона раҳбарлари билан ишчилар ўртасидаги айрим тушунмовчиликлар ҳам ишчиларни жамоатчилик кадрлар бўлимига етаклаб келмоқда. Шунда бу бўлим кўпинча масалани объектив ҳал қилишда уларга яқиндан ёрдам бераётир.

Ёш коммунист Фина Набиеванинг иши кўп, ҳар бир минути ҳисобли. У оилада ҳам яхши бека, икки фарзанднинг онаси.

Ҳ. КАРИМОВ.

Қардошлик қонунига биноан

Туташ тақдирлар

«Ҳурматли редакция, мен Киров районига қарашли 24-мактабнинг 5 «а» синфида ўқийман. Кеча маҳалламизда зилзиладан зарар кўрган Арманистон халқи учун ёрдам пули тўплашаётганини эшитиб қолдим. Ўйлай-ўйлай бу хайрли ишга мен ҳам ҳисса қўшишга қарор қилдим. Шу ниятда ўзим ёқтирган бадиий китобни олиш учун тўплаб қўйган 3 сўм пулни маҳалламиз комитети раисига бердим. У киши олдинига рад этдилар. Кейин менинг тушкун кайфиятимни кўриб «Хафа бўлма, қизалоғим. Сен учун мана биз катталар бераяпмиз-ку. Пулингга ўзингга керакли нарсаларни ол» деб юпатдилар. Уларнинг меҳрибончиликларидаги ёки илтимосим рад этилгани учун хўрлигим келибми, бирдан ҳўнграб юборганимни билмай қолдим.

Шунда қариялардан бири қўлимдаги пулимни олиб бошимни силади.

— Сендек меҳрибонлари бор экан, арман яраси тезда битиб кетади қизим, — деб қўйди.

Жажжи сингилчам Шаҳнозахоннинг ушбу мактубини ўқиб туриб беихтиёр Тошкент зилзиласини, шоир Эркин Воҳидовнинг «Палаткада ёзилган достони»даги ўшлик қизалоқ Дилоромнинг дил сўзларини эслаб хаёлга толдим. Фарқи шуки Дилором атлас кўйлак учун йиғиб қўйган беш сўмини, Тошкентга жўнатганди. Шаҳноза эса китоб учун йиққан уч сўм пулини Арманистонга жўнатаяпти. Чуқур хаёллар мени узоқ-узоқларга олиб кетди... Эсимда, ўшанда Арманистонда рўй берган табиий офатдан сўнг эндигина тўрт кун ўтганди. Марказий телевидениенинг «Время» ахборот программаси мухбири зилзила рўй берган жойдан репортаж олиб борарди. Уюм-уюм тепаликлар, харобалар худди даҳшатли жанг тўлқинидан сўнгги манзарани эслатарди. Одамлар. Фидойи одамлар тиним билмас. Вайроналар орасида қолиб кетган биродарларини излашар, уларга техника ёрдам берарди.

Экранда нуроний арман аёли пайдо бўлди. У болалари, бутун оиласи фожиа туфайли ҳалок бўлганини айтиб нола қиларди. Инсон кўнгли тош эмас-да ахир. Воқеани кузата туриб биз-нинг кўзларимиздан ҳам шашқатор ёш оқарди-ю, ҳаяжонимизни бир-биримизга билдирмасликка ҳаракат қилардик.

Она барибир она экан. Йўқ. Хотиним чидаб туролмади. У ҳўнграб юборди. Унга тасалли бераману яна ҳаёлга толаман. Ахир биргина биз эмас, ҳозир телевизор қаршисида ўтирган минглаб оилалар, миллионлаб оналар экрандаги аёлнинг ноласидан изтиробдадир. Унга ҳамдардлик билан кўз ёш тўкишаётгандир. «Сен тинч, қўшнинг тинч» деб шунга айтарканларда. Ўзгалар бошига тушган мусибат, сенинг учун катта ғам-ташвиш келтириши, сенинг ташвишинг эса ўзгалар учун зўр мусибат келтириши балки шундандир. Тақдирларимизнинг туташлиги ҳам шундан бўлса ажаб эмас...

— Мен Юнусобод маҳалласида истиқомат қилувчи пири-бадавлат онла бошлиғи Ҳ. Қўчқоровман, — деган овоз эшитилди телефон трубкасидан. — Уч ўғлим, икки қизим бор. Ўзим «Ташсельмаш» бирлашмасида ишлаб пенсияга чиққанман. Ўтган дам олиш куни оиламизнинг барча аъзолари тўпланишиб арман халқи бошига тушган мусибат ҳақида суҳбатлашиб қолдик. Шунда фарзандларимиз билан келишиб шахсий жамғармамиздан 700412-махсус счётга 300 сўм ўтказишга қарор қилдик.

Арманистонга ёрдам фонди... Бундай хатлар ва телефон қўнғироқларининг чеки-чегараси йўқ. Уларни ўқиб, тинглаб туриб шоирнинг қуйидаги мисраларини ўйлаб кетаман.

«Одамзод бошидан нелар кечмайди,
Баъзида шодлигу баъзан босар ғам,
Мушкул фурсатларда ким изламайди,
Ўзинга суянчиқ, бирорта ҳамдам».

М. КОМИЛЖОНОВ.

ЖАҲОН ШАҲАРЛАРИДА

АНҚАРА. Жанубий Хитой вилоятида наркотик моддаларнинг катта туркуми қўлга туширилди.

Ўтказилган операция натижасида, деб хабар беради «Миллиёт» газетаси, полиция чет элга жўнаб кетишга тайёр турган автопоездни ушлаб қолишга муваффақ бўлди. Ундан бир минг икки юз килограмм наша топилди. Мутахассисларнинг баҳолашларича, шу миқдордаги наркотик моддани бозор нархи тахминан 20 миллион Туркия лираси ёки 11 миллионга яқин доллар туради. Олти нафар контрабандачи қамоққа олинди.

Мамлакат хавфсизлиги бошқармаси бош директорининг айтишича, полиция 1988 йилда беш ярим тоннага яқин героин ва таблеткалардан иборат уч миллион наркотик модда ўралган бойламни қўлга туширган.

ДЕҲЛИ. Ҳиндистон пойтахтида бўлиб ўтган оммавий митингда Ҳиндистоннинг таниқли сиёсат ва жамоат арбоблари афғон халқининг тинчлик ва миллий мустақиллик учун, Афғонистонда гражданлар уруши оловини ёқишга уринаётган ташқи кучларга қарши кураши билан бирдамлик изҳор қилдилар. Митинг миллий гражданлик анжумани ташаббуси билан уюштирилди.

Афғонистон бизнинг қўшнимиз бўлиб, у билан азалий тарихий ва маданий алоқаларга эгамиз, деди Ҳиндистон Ташқи ишлар давлат министри К. К. Тивари. Биз бу мамлакатда тинчлик ўрнатилиши ва вазият нормаллаштирилишидан астойдил манфаатдормиз ҳамда афғон халқининг ўзи ташқаридан ҳеч қандай аралашувсиз ўз тақдирини белгилаши керак, деган фикрга қўшиламиз.

ТОКИО. Японияннинг янги ғоят тезюрар кемаси Тинч океанини сузиб ўтиши учун уч кундан камроқ вақт керак бўлади. Япония мутахассислари бу йил ишлаб чиқишга киришадиган ғоят замонавий лайнер тезлигини соатига 100 километргача оширади.

БУДАПЕШТ. Будапештда БХР, ВХР, ГДР, ПХР, РСР, СССР, ЧССР ва ЮСФР касаба союз марказлари раҳбарларининг кенгаши бўлиб ўтди. Совет касаба союзлари делегациясига ВЦСПС Раиси С. А. Шалаев бошчилик қилди.

Учрашув қатнашчилари ўз мамлакатларида рўй бераётган ижтимоий ва иқтисодий янгиланиш жараёнлари ҳақида, социалистик қурилишнинг ҳозирги босқичида касаба союзларининг вазифалари тўғрисида гапирдилар. Кенгашда Европа касаба союзларининг ҳамкорлиги истиқболлари ҳам муҳокама қилинди.

ВСИП бош секретари К. Грос социалистик мамлакатлар касаба союз марказларининг раҳбарлари билан учрашиб, йиғилганларга мамлакатдаги ички сиёсий вазият ҳамда Венгрия жамияти олдида турган вазифалар ҳақида ахборот берди.

ИСЛОМОБОД. Покистон мамлакатда ҳокимият тепасига янги ҳукумат келиши билан Афғонистонга нисбатан ўз сиёсатини ўзгартирмади. У Зиёулҳақ ҳарбий режими вақтида бўлганидек Женева битимларини бузишда давом этмоқда. Пешоварда журналистлар ҳузурида сўзга чиққан парламент аъзоси, халқ миллий партиясининг раиси Абдул Вали хон шу ҳақда гапирди. «Исломобод афғон оппозициячи гуруҳларига қурол етказиб беришни давом эттирмоқда», — деб таъкидлади халқ миллий партиясининг раҳбари.

Абдул Вали хон Афғонистон муаммосини сиёсий бартараф этиш ишида барча манфаатдор томонларнинг (бунга АХДП ҳам киради) иштироки зарурдир, деб уқтирди. Унинг сўзларига қараганда, Афғонистон Халқ демократик партияси афғон жамиятининг анча яхши уюшган сиёсий кучи ҳисобланади.

(ТАСС).

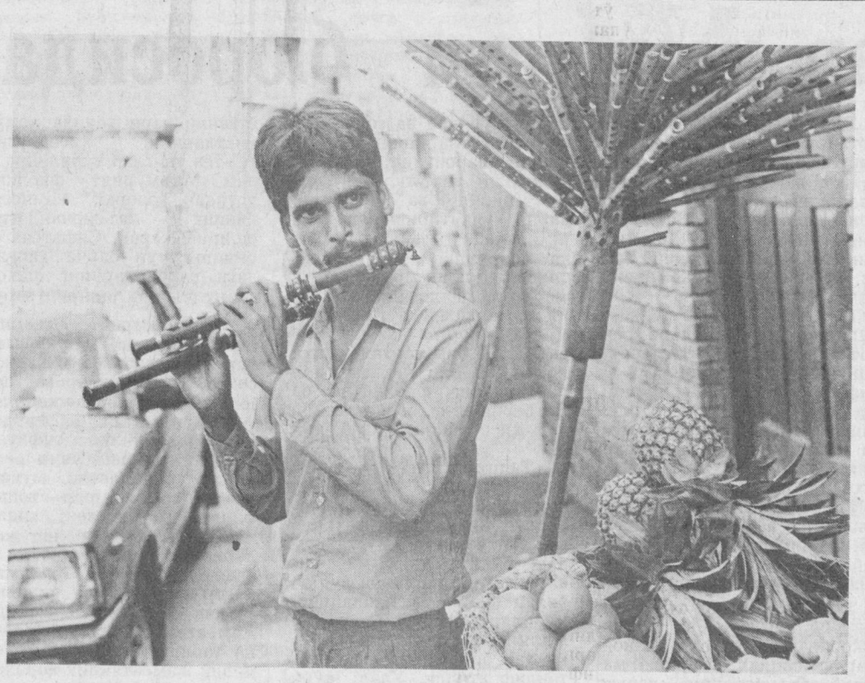

НЕПАЛ. СУРАТДА: сайёр музикачи.

М. Потирнике фотоси, ТАСС фотохроникаси.

КАЛЕЙДОСКОП

МАШҲУР БРЕГЕНИНГ СОАТИ

Франция музейларидан бирида XVIII—XIX асрларнинг машҳур устаси Бреге ясаган ғаройиб соат сақланади. Бу соат узук шаклида бўлиб, эгаси уни бармоғига тақиб юрган. Шуниси қизиқки, белгиланган вақтда у одатдаги соатлар каби жиғирроқ чалмай, корпусига ўрнатилган нина билан эгасининг бармоғига енгилгина санчиб қўяр экан.

САРСАБИЛ МУЗЕЙИ

Мюнхен яқинидаги Шробенхаузен шаҳарчасида яқинда жаҳонда биринчи сарсабил музейи очилди. Бу ердаги экспонатлар (жами музейда ана шу ўсимликнинг икки юз хили тўпланган) ана шу сабзавот экинининг ашаддий мухлиси томонидан йиғилган.

ШВЕЙЦАРИЯ КОРРИДАСИ

Испания ва Лотин Америкасидаги корридалар бутун дунёга машҳур. Буни қарангки, совуққон ҳисобланувчи швейцарияликлар ҳам ана шу томошанинг ашаддий мухлислари экан. Валлис кантонининг аҳолиси ҳам ҳар йили коррида ташкил этар экан. Фақат томошада буқа ўрнига... сигирлар иштирок этади. Яқинда Апроқ шаҳрида бўлиб ўтган навбатдаги турнирга мамлакатнинг турли бурчакларидан ўн мингдан зиёд томошабинлар тўпланди.

ТИРИКЧИЛИКНИНГ ҒАРОЙИБ УСУЛИ

Португалиялик 25 ёшли Антонио Гомеш тирикчилик учун пулни одатдан ташқари усул билан топади. У шунчаки... қимир этмай узоқ вақт ўтиради. Унинг Гиннесснинг Рекордлар китобига ёзилган сўнгги рекорди ўн беш соат икки минутни ташкил этади. Ўзининг одатдан ташқари номери билан у Ғарбий Европа мамлакатларининг жуда кўп цирклариии айланиб чиққан.

Рус тилини ўрганамиз

4-сабоқ

«Тошкент оқшоми» ва «Вечерний Ташкент» газеталари редакцияси ҳузуридаги миллий муносабатлар ва тил муаммолари советининг аъзоси, филология фанлари доктори, профессор

Алибек РУСТАМОВ таҳрири остида

Биз ўтган сабоғимизда дунё тиллари тузилиши жиҳатдан аморф ёки ўзактил, аналитик ёки кўмакчилик, агглютинатив ёки қўшимчали, флектив ва полисинтик гуруҳларга бўлинишини, ҳар бир гуруҳнинг ўзигахос хусусиятлари борлигини ҳамда рус тилининг флектив, ўзбек тилининг қўшимчали тилларга мансублигини ўрганганмиз. Энди флектив тилларга, жумладан, рус тилига ва қўшимчали тилларга, жумладан, ўзбек тилигахос қандай хусусиятлар борлиги ҳақида суҳбатлашамиз.

Қўшимчали тиллар сўз формалари жиҳатидан аморф ва аналитик тилларга нисбатан мураккаб, флектив тилларга нисбатан соддадир. Тилларнинг энг содаси аморф ва энг мураккаби флектив тиллардир. Аналитик тиллар аморф тилларга нисбатан мураккаб ва қўшимчали тилларга қараганда соддадир. Демак, қўшимчали тиллар, жумладан, ўзбек тили содда-мураккабликда ўртача экан. Ўзбек тилини флектив тил бўлмиш рус тилиғилан чоғиштирадиган бўлсак, булар орасида қўшимчали ва флектив тиллар орасида мавжуд бўлган бир неча муҳим фарқни кўрамиз.

Биринчи фарқ шундан иборатки, рус тилидаги от, сифат, сон ва баъзи олмошлар умумий формалаға эга. Ўзбек тилида эса фақат от билан олмош орасида умумийлик бор. Тилшуносларнинг рус тили ёки араб или сингари бошқа флектив тиллардаги бир неча сўз туркумини «исм» деб бирлаштиришларининг сабаби ҳам азкур тилларда ўша сўз туркумларини бирлаштирувчи хоссаларнинг борлигидир. Рус тилида сифат ва сон отга хос формаларга эга. Масалан, «белый» сифатини ва «один» сонини оладиган бўлсак, буларнинг «белая», «белое»; «одна», «одно» деган жинс формалари, ундан тақари, кўплик ва келишик формалари ҳам бор. Қўшимчали тил бўлган ўзбек тилида, аморф ва аналитик тиларда бундай эмас. Масалан, «оқ» ва «бир» сўзларининг кўплик ва келишик формалари йўқ. Агар булар оташсагина уларга кўплик ва келишик қўшимчалари қўшилади.

Масала равшан бўлсин учун бир мисол кетирайлик. Ўзбек тилидаги сифат шу сифатга эга бўлганнарса хоҳ битта, хоҳ кўп бўлсин, бирлик формасида берлади. «Оқ олма», «оқ олмалар» дейилади, ҳеч қачон «оқлар олмалар» дейилмайди. «Оқни олмани» эмас, ҳамиш «оқ олмани» дейилади. Рус тилида эса сифатнинг фрмаси шу сифатга эга бўлган нарсани билдирувчи отнинг формасига боғлиқ. Сифат отга сон, жинс ва келишикда ослашади. «Оқ» маъносидаги «белый» сўзини олиб кўрайлик. Бу сўз аниқловчи бўлиб келганда мазкур «мужской род» ёки «музаккар» деб аталувчи отнинг бирлик и «именительный» ъни бош келишик формасидаги отн аниқлаб келиши мумкин. Масалан, «оқ нон», «белый хлеб» дейилади. «Хлеб» сўзи ўрнида қоғоз маъносидаги «бумага» сўзи бўлса, бу сўз «женский род» ёки «муанас» деб аталувчи отларга мансуб бўлгани учун «оқ қоғоз» «белый бумага» эмас, «белая бумага» дейилишиозим бўлади. Агар «хлеб» билан «бумага» сўзи ўрнида «олма» маъносидаги «яблоко» сўзи бўлса, бу сўз «средний род» ёки «муханнас» деб аталувчи отлар жинсида бўлгани учун оқ олма «белое яблоко» деб аталади, яъни женский родда «ая» ёзилган бўлса, бу ҳолда «ое» ёзилади. «Белый» сифатининг мана шу уч формасининг ҳарбири келишик ва сон эътибори билан ўн икки формагага. Шундай қилиб, рус тилидаги «белый» сифати жин сон ва келишик эътибори билан ўттиз олти формагага бўлиб, ҳар бир формани ўзининг ишлатилиш ўрни бор а буларнинг ҳаммаси ўзбекчада ўзгармас бир формада «оқ» деб ифодаланади.

Рус тилида сўз ўзгариши нуқтаи назариданбир неча сўз туркумида умумийлик бўлиши билан биргаҳар бир туркумда шу туркум белгиси ва ясалиш нуқтаи назаридан ўзбек тилига нисбатан аниқли мавжуд. Масалан, ўзбек тилидаги «олтин» сўзини олсе, бу сўз рангли металлнинг бир турини ва буюмнинг сифтини ҳам билдириши мумкин. Булар орасидаги маъно фарқи гапда ифодаланади. «Олтин» сўзи аниқловчи ўрнида келса, у аниқланмишнинг сифатини билдиради. «Олтин узук», «олтин соат» деганда шундай бўлади. Ўзга ҳоллада у сифат эмас, нарсани билдиради. Демак «олтин» сзи нарса номи бўлса ҳам, у ўзга нарсанинг сифатини илдириш учун ишлатилиши мумкин. Рус тилида олтинни илдирувчи «золото» сўзи шу кўринишда сифат билдириш учун ишлатилмайди. Русчада олдин унга сифат туркмига хос шакл берилади, яъни «золотой» деган сифат ясалади ва «олтин узук» «золотое кольцо», «олтин соат»«золотие часы» дейилади.

Ўзбек тилида сифат билдириш учун ясалга сўзларнинг ясовчисиз нарсага нисбатан қўлланиши одий ҳодисадир. Масалан, «оқ» ва «сариқ» сўзларини ўзбек тилида тухумнинг оқ ва сариқ моддаларига нисбатан қўллаш мумкин. Аммо рус тилида «белый» ва «желтый» сўзлари мазкур моддаларга нисбатан шу кўринишда қўлланмайди. Бунинг учун аввал уларга «белок», желток» деб от шакли берилади. Лекин ранг билдирувчи сўзлар инсонга нисбатан қўлланганда рус тилида ҳамўзбекчадагидек қўлланиши мумкин. Масалан, «оқлар ва «қизиллар», «белые» ва «красные» дейилади.

Ўзбек тилининг рус тилидан фарқ қиладиганна бир хусусияти шундан иборатки, ўзбек тилида сўз фмалари ягона шаклга эга. Рус тилида эса ҳар бир формаинг бир неча шакли бўлиши мумкин. Масалан, ўзбек тилида отнинг ва айрим феъл формаларининг кўплиги ғар қўшимчаси билан ясалади ва қўшимчани истагаотга қўшиб, унинг кўплик формасини ҳосил қилицмумкин. Аммо рус тилида кўплик формаси бир-бирига ўшамаган сўзлар бор. «Стол» каби сўзларнинг кўплиги ноъ ҳолдаги тугамани «ы»га айлантириш билан, яъни стол»ни «столы» шаклига айлантириш билан ясалади. «ебо» — «небеса», «знамя» — «знамена» бўлади.

Яна бир хусусият шуки, флектив тилларда қазма-қарши формаларнинг бири бўлиб, иккинчиси бўмаслиги мумкин. Масалан, «молоко» сўзининг кўплик формаси йўқ, «деньги»» сўзининг бирлик формаси йўқ. атто ўзга тиллардан кирган сўзлар тугама нуқтаи назаридан асл рус сўзларидан тубдан фарқ қилса, формаси шаклда ишлатилиши ҳам мумкин. Масалан, «кофе» рус тилида турланмайди. Қўшимчали тилларда, жумладан ўзбек тилида бундай ҳолни учратмаймиз.

Флектив тиллардаги баъзи формаларнинг шакли ёки бор йўқлиги сўзнинг билдирилишининг турига боғлиқ. Масалан, русчада сўзнинг тушум формасининг қандашаклда бўлиши отнинг жонли ёки жонсиз предметни бидиришига боғлиқ. Ўзга тилларга хос киши номларинив баъзилари эрлар оти бўлса турланади, аёллар исми бўса турланмайди. «Ўлмас» отини олайлик, «Ўлмас» или ўғил болага ҳам, қиз болага ҳам қўйилиши мумкин. Шу исм рус тилида ўғил боланинг номи бўлса — турлаиди, қиз боланики бўлса — турланмайди. У қуйидагича урланади: «Ульмас здесь»; «Ульмас здесь нет»; «Ид к Ульмасу»; «Вижу Ульмаса»; «Я доволен Ульмасом»;«Думаю об Ульмасе». Ўлмас қиз бола бўлса у ҳолда Ульмас здесь»; «Здесь нет Ульмас»; «Иду к Ульмас»; «Я довольна Ульмас»; «Я думаю об Ульмас» деб турлмасдан ишлатилади. Ўзбек тилида Ўлмас деб ном қўйилган шахснинг жинсидан қатъий назар «Ўлмас шу ерда»; «Ўлмаснинг китоби»; «Ўлмасни кўрдим»; «Ўлмасга топширдим»; «Ўлмасдан олдим»; «Китоб Ўлмасда» сиғари тегишли келишик қўшимчалари қўшиб гапирилади

Яна бир хусусият шуки, флектив тилларда,жумладан, рус тилидаги тугама бир неча формада бир шаклга эга бўлиши мумкин. Бошқача қилиб айтганда, форма шакдошлиги мавжуд. Шакдош формалар лингвистикада «омо-формалар» деб аталади. Рус тилидаги «мать» сўзининг «матери» шаклини олсак, у учта келишик фмаси — именительный, родительный ва дательныйнинг бирлик формаларидир. Ўзбек тилида бу хусусият ҳам йў

Мазкур хусусиятларнинг ҳаммасини рус ва ўзек тилларида фойдаланганда назардан қочирмаслик керак бўлади. Тиллар орасидаги бундай фарқларни яхш билиб олишнинг аҳамияти каттадир.

Бир йил муқаддам Москвада АСТИ қўшма Совет—Америка корхонасини (Америка—Совет театрлари ташаббусини) ташкил этиш ҳақидаги шартнома имзоланган эди. Ю. О' Нил театр марказининг президенти (Коннектикут штати, АҚШ) Жорж Уайт ва таниқли совет драматурги Михаил Шатров АСТИнинг ҳамраислари бўлишди.

1988 йилнинг декабрь ойида Москвада АСТИнинг навбатдаги халқаро конференцияси бўлиб ўтди. Унда ҳозирги замон театр санъатини ривожлантириш йўллари, режиссура ва драматургия проблемалари кенг муҳокама қилинди, ўзаро алоқаларни кенгайтиришга доир янги таклифлар илгари сурилди.

СУРАТДА: АСТИ ҳамраислари совет драматурги Михаил Шатров (чапда) театр агентлигининг бош директори Майкл Аймисон (Буюк Британия) билан суҳбат пайтида.

* * *

МОСКВА. СССР Бадиий академиясининг Кропоткинская кўчасидаги 21-уйда жойлашган кўргазмалар залида «1812 йил Ватан уруши маданият обидаларида» виставкаси намойиш этилди. Виставкани СССР Маданият министрлиги, СССР Рассомлар союзи, СССР Бадиий академияси, Бутуниттифоқ таъмирлаш илмий-тадқиқот институти ва И. Э. Грабарь номидаги Бутунроссия бадиий илмий-таъмирлаш маркази ташкил этдилар.

Экспозициядан тасвирий ва график асарлар, XIX аср машҳур усталарининг ҳайкаллари, 1812 йил Ватан урушининг ҳарбий анжомлари ўрин олди.

СУРАТДА: «Наполеон иродасига бўйсунмаган рус ватанпарварларининг отилиши» картинасидан репродукция. Рассом В. Шубуев.

ТАСС фотохроникаси.

Жонажон Ватан бўйлаб

Турмуш чорраҳаларида

ҚОРА ДОҒ

«Чиғатой» дарбозаси олдидан кетаётиб овқатланиш учун хонадонлардан бирига кирдик. Тўрда икки-уч столни бирлаштириб олган 10—12 нафар эркак-аёл базми-жамшид қуришарди. Столнинг усти олма, узум, анор ва бошқа турли ноз-неъматлар билан тўлган. Чала ичилган коньяк, ароқ шишалари ўртада турибди. Ўтирганларнинг аксарияти ўзбеклар, лекин ораларида кўринишидан кавказликларга ўхшаган икки эркак ва бир аёл ҳам бор эди. Келганларига анча бўлган шекилли, яхшигина «қизиб» ҳам олишган. Қаҳ-қаҳа авжида, ҳар хил латифаларнинг кети узилмайди. Бегоналар борми-йўқми, хаёлларига келмайди. Шу пайт қора ялтироқ матодан кўйлак кийган ўрта ёшлардаги ўзбек аёл бир нарсадан жаҳли чиқандек ўрнидан турди-да, пиёлаларга арақ-коньякдан қуйиб, сўз олди:

— Ҳе, менга қараларинг, мен Японияга бориб ўзбекларнинг кимлигини кўрсатиб келганман, уйдаям, кўчадаям— эркакман, қани олинглар, шу меҳмонларнинг омади меникига ўхшаб юришиб кетсин,— дея пиёлаларни уриштириб «опахон» «оқ» урдилар.

Меҳмон аёл ундан юзини ўгирди. Ана сизга ўзбек аёлининг «нафосати». Меҳмонлар у туфайли ўзбек хотин-қизларини нима деб ўйлашганийкин!!

Эркаклардан хафа бўламиз. Ахир қаерга қараб кетаяпмиз! Нима учун ана шу кооператив ошхонанинг эгалари бундайларга «чурқ» этишмайди! Сабаби, мўмай даромад оқиб келяпти. Балоғатга етмаган фарзандлари эса маст-аластларга хизмат қилишади, турли бўлмағур гапларни эшитишади. Отаонанинг эса, бу билан иши йўқ. Сабаби, «тирикчилик».

«Тошкент оқшоми» газетасида босилган «Ишчилар сафида бўл, ўзбегим» мақоласини ўқиганимдан сўнг юқоридаги ўйлар мени қўлга қалам олишга ундади. Йўқ, бу билан мен кооперативга қаршиман демоқчи эмасман. Фақат ҳаммаси меъёрида бўлсин дейман. Айрим хўрандалар овқатланадиган жойларни маишатгоҳга айлантирмасинлар дейман. Нарх-наво осмонда бўлмай, кишилар чўнтагига зарар етмасин дейман. Тунги кабобхоналарга барҳам бериш лозим. Асосийси, ҳалигидақа бир-икки аёл ўзбек оналари шаънига доғ туширмасин дейман. Айтишади-ку «бирники—мингга» деб.

Халқимиз вакиллари орасида юзлаб, минглаб ишлаб чиқариш илғорлари, социалистик мусобақа ғолиблари, талантли шоирлар, истеъдодли олимлар бор. Биз уларнинг ҳақли равишда фахрланамиз. Ниятим — шундай ҳалол кишиларимизнинг сафи кенгайсин. Ҳазрати инсон — ишчилар синфининг сафи ортаверсин. Шунда ҳар хил қора доғлар ўз-ўзидан йўқолиб бораверади.

Халқимизда ориятли кишилар, ўз қадрини биладиган ор-номусли аёллар жуда кўп.

Фаёз ҒАФУРОВ.

Сўз қудрати

Қатра

СОБИРА касалхона ҳовлисидаги скамейкалардан бирига энди ўтирган эдики, онаси келиб қолди.

— Қўлинг яхшими, болам,— деди онаси у билан кўришаркан. — Эҳтиёт қил.

— Тузук. Эртага гипсини олишади.

— Кўрган-кечирганинг шу бўлсин-эй,— дея онаси ўзини енгил ҳис қилиб турганди, кўҳликкина қиз салом бериб, унга яқинлашди.

— Танишинг. Исми Нозима. Палатамизга кеча кечқурун келувди. Чап қўлининг томири сал чўзилган экан, — деди Собира янги дугонасининг саломига алик олган онасига.

Она у билан ўз қизидек қучоқлашиб кўришди. Сўнг скамейкага газета ёзиб, икки нон орасига олинган сихсиз кабобларни қўйди:

— Олинглар, совимасин. Қани, олинглар.

Собира кабобдан уч-тўрт жазгина еди.

— Ол, еб қўйгин. Сенинг қорнинг оч,— деди-да, кабобнинг қолганини палатадошига илинди. Шу вақт сумкасидан олма, анор солинган пакетни олаётган онаси қизига чимрилиб қаради:

— Сенга олиб келсам-у... Мунча тортинмасанг...

— Боя Нозиманинг онаси олиб келган ошдан тўйиб евдим. Нозиманинг эса иштаҳаси бўлмай...

Хола ғалати бўлиб кетди:

— Ол, Нозима. Қолганини еб қўйгин. Пойма-пой гапим қурсин...

Қўлига олган кабобни қайтариб газетага қўйган Нозиманинг иштаҳаси ғиппа бўғилган эди.

Холанинг юпанч сўзлари дарз кетган кўнгил ойнасини энди бутунлашга ожизлик қиларди.

Ғани АБДУЛЛАЕВ, боғбон.

Шеърият бурчаги

ОНАЖОНИМГА

(МУВАШШАҲ)

Жону-жаҳоним онам,
сўзим гавҳари Онам,
Арши аълодан азиз,
дилим жавҳари Онам.
Мунис, меҳрибон доим,
забони жонга малҳам,
Изларидан гул унар,
олам анбари Онам.
Лолалар поёндоздир,
қанча гул сочсам оздир.
Андуҳ тушса бошимга
дардкаш, ғамхўри Онам.
Хонадоним таянчи,
болаларим қувончи,
Омонлик, яхшиликнинг
кўзгу, сарвари Онам.
Назокат, назоҳатда
фариштa, пари онам.

ДЎСТИМГА

(ОҚ ШЕЪР)

Пок яшаяпмиз дўстим,
Насибамизни ҳалол ошаяпмиз.
Гоҳ ўткир бўлиб,
Гоҳ тўлқин бўлиб
Тўсиқларни кесаяпмиз,
Манзил сари шошаяпмиз.
Жумлан-жаҳон омон бўлсин деймиз,
Ҳар хонадон тинч-эсон бўлсин деймиз.
Яхши ниятлилар шод бўлсин деймиз,
Она-Ватан ҳур, обод бўлсин деймиз.
Зеро, ёлғон-яшиқларни ёқтирмадик биз,
Яхшиларни ёмонларга қоптирмадик биз,
Бировларни тўғри йўлда толдирмадик
биз,
Ўзни ўйлаб чўнтақларни тўлдирмадик
биз,
Беозорлик хислатингни ўргандим, дўстим,
Элимдаги иззатингдан қувондим, дўстим.
Ҳар маънода софдиллигинг йўлчи
юлдузим,
Сендек содиқ, чин инсонни кўрмадим,
дўстим.

РАЪНОЛАРГА

Қалбимда гул бўлиб очилдингиз, Раъно,
Дилимга завқ бўлиб қуюлдингиз, Раъно.
Кўксимни тун осмони деб фараз қилсам,
Унда юлдуз бўлиб туюлдингиз, Раъно!

Тўлқин РАСУЛЕВ.

Тўкин дастурхон

✦ ТОШКЕНТ тўқимачилик комбинатига қарашли Калинин районидаги «Текстильщик» совхози сабзаворкорлари ўн иккинчи беш йилликнинг тўртинчи йилини муваффақиятли якунладилар.

Улар тўқимачилар дастурхонига 550 тонна картошка, 1450 тонна сабзавот, 75 тонна мол гўшти ва 48 тонна узум, 70 тоннадан зиёд помидор етказиб бердилар.

Маданият янгиликлари

ДЎСТЛИК БАЙРАМИ ТАРАДДУДИ

10 — 15 апрель кунлари Ўзбекистонда Иркутск маданияти кунлари ўтказилади. Сибирдаги энг қадимий шаҳарлардан бирининг тўрт юздан кўпроқ вакили республика аҳолисини Шарқий Сибирь халқларининг маданияти ва анъаналари билан таништиради. Дўстлик байрами программасида Иркутск музейларининг фондларида сақланаётган манзаралиамалий санъат асарлари кўргазмаларини очиш, Иркутск ёзувчиларининг асарлари асосида суратга олинган ҳужжатли ва бадиий киноленталарни намойиш қилиш кўзда тутилган. Профессионал артистлар ва музикачилар, бадиий ҳаваскорлик коллективлари концерт берадилар. Байкал соҳилларидан келган меҳмонлар Тошкент, Жиззах, Самарқанд, Навоий саҳналарида Ўзбекистон маданият арбоблари, меҳнатчилари билан учрашадилар. Кунлар доирасида халқ миришкорларининг қўли билан ясалган буюмлар кўргазмаси очилиб, шу буюмларни сотиш мўлжалланмоқда.

Ўзбекистон маданият министрлигида бўлиб ўтган амалий кенгашда бўлажак дўстлик байрамига қандай тайёргарлик кўрилаётганлиги ҳақида гаплашиб олинди, кенгашда Иркутск вакиллари қатнашдилар. Сибирдаги шаҳар вакиллари маданий ҳамкорлик доирасида Ўзбекистонга келадилар. Республикамиз вакиллари яқиндагина Байкал соҳилларига дўстлик сафари қилган эдилар.

РАСМЛАР КЎРГАЗМАСИ

Сурхондарё область «Шеробод» совхози аҳолиси ўзининг расмлар галереясига эга бўлдилар. Кўргазма ташкилотчиларининг полотноларида улар юртдошларининг портретлари, жонажон ўлка манзаралари тасвирланган. Ўзбекистоннинг машҳур мўйқалам соҳиблари, Республика рассомлар союзи ҳузурида ташкил этилган «Рассомлар — қишлоққа» оталиқ комиссиясининг аъзолари ана шу асарларнинг муаллифларидир.

Мўйқалам усталари узоқ қишлоқларга тез-тез бориб туришади. Улар ташаббуси билан бу ерда кўчма кўргазмалар ташкил этилди, лекторий ишлаб турибди.

(ЎзТАГ).

Октябрь районидаги Свердлов номли 41-ўрта мактабда фанлар бўйича турли тўгараклар ташкил этилган. Ўқувчилар тўгаракларда амалий тажрибалар ўтказиб дарсда олган билимларини мустаҳкамлайдилар.

СУРАТДА: 10-«А» синф ўқувчилари М. Расулова ва Н. Муллабоевалар химия тўгарагидаги машғулотда.

А. Тўраев фотоси.

Билиб қўйган яхши

Қуёш нури йўқолиши билан бинафшалар гулларини юмиб, пастга қараб осилиб туради.

* * *

Дунёдаги ҳар бир миллатнинг ўз севган ҳўл меваси бор. Баъзилар олмани, бошқалар апельсинни, айримлар узумни хуш кўришади. Шарқ мамлакатларидаги айрим халқлар эса дунёда болами (нон дарахти)дан ширин мева йўқ деб ҳисоблашади. Болами қовун мазасини эслатади, у жуда йирик, оғирлиги 35 килограммгача етади. Унинг меваси ширин ва жуда тўйимлилиги учун ҳам ўша ерликлар уни ҳўл мевалар подшоси деб аташади.

* * *

Дунёда энг қадимги гул хризантема ҳисобланади. Бу ҳақда 2,5 минг йил илгари ёзилган қадимий файласуфларнинг асарларида маълумотлар берилади.

* * *

Американинг тропик зонасида, Мексикада, Африканинг ғарбида, Филиппин ороллари да қовоқ дарахти ўсади. У палак отмайди, аксинча бўйи 10 метрдан ошадиган дарахтдир. Меваси шарсимон, пўсти қаттиқ, кўк рангли, катталиги ва кўринниши ошқовоқнинг ўзгинаси.

Меваси айрим ҳолларда думалоқ, ёхуд чўзиқ бўлади. Уруғидан илон чаққанларни даволашда, ички қисми дори сифатида ишлатилади. Пўстидан уй-рўзғор буюмлари тайёрланади. Мевасининг ичини тозалаб, қаттиқ пўстлоғига нақшлар солиб пиёла, коса, хурмача сингари идишлар тайёрланади. Шунингдек, ундан музика асбоблари ҳам ясаш мумкин.

Мирзамир МИРЗАШАРИПОВ тўплаган.

Чойда ҳикмат кўп

Халқимизда чойга нисбатан кўп ҳикматли гаплар айтилган: «Совқотаётган бўлсанг чой ич, исиб кетасан», «Иссиқлаб кетган бўлсанг чой ич, салқин тортасан», «Кўнглинг ғаш бўлса чой ич, кайфинг чоғ бўлади», «Аччиғинг қистаганда ҳам чой ич, жаҳлдан тушасан».

Бу гаплар бежиз эмас, албатта. Чунончи: чой таркибида жуда кўп органик кислоталар — қаҳрабо, олма, лимон, оқсил ва аммиак бор. Қанд ва минерал моддаларга ҳам эга. Шулардан бири С витамини бўлиб, организмда шу витамин етишмаса киши цинга касалига чалинади. Яна бири Р витаминидир. У атеросклероз хасталигининг олдини олади. Бу витамин чанқоқни ҳам босади.

Бинобарин, чой организмни мустаҳкамлаш хусусиятига эга. Чанқоқни қондиришда ҳеч қандай иссиқ ичимлик чойнинг ўрнини боса олмайди.

* * *

Олиб борилган кузатишлардан шу нарса маълум бўлдики, чойдан олинадиган танин моддаси тананинг ингичка томирлари мустаҳкамлигини оширган; буйрак ва гипертония касалликларини даволашда яхши натижа берган.

Яҳна чойнинг ичбуруғ ва тиф касалликларини тарқатувчи микробларни йўқотадиган хусусияти борлиги аниқланган. Айниқса, олий нав кўк чойдан тайёрланган яҳна бу жиҳатдан жуда фойдалидир.

Акбар АЛИЕВ.

Ғаройиб васият

(Воқеий ҳикоя)

...Ота-она қалби энг олижаноб ҳакам, энг яхши дўст.

К. МАРКС.

Кунлари кўнгилли, ишлари завқли ўтаётган одамдан ҳамма мамнун бўлса керак. Ундайлар ишлаб чарчамайди, ҳаёт лаззатига қонмайди. Турғунбой ҳам худди ана шундай йигитлардан. У эрта-ю кеч ишини, уйини ўйлайди. Шу боисдан бўлса керак, унинг ғамгин юрганини ҳеч ким кўрганмас. Одамлар «Турғунбой беармон, серзавқ йигит» дейишади.

Аммо ҳаётда нуқсонсиз одам бўлмаганидек, армонсиз одам ҳам бўлмайди. Турғунбойнинг бола-чақаси яхши, онаси меҳрибон. Лекин у отасидан эрта жудо бўлганидан афсусланади. Нуроний мўйсафидларни кўрса қуюқ салом бериб орқаларидан тикилиб қолади. Оталарини эъзозлаган йигитларга ҳаваси келади. Ҳозир ҳам катта анҳорнинг нариги юзида хаёлга чўмиб ўтирган оқсоқолни кўриб, ажабланиб машинасини тўхтатди.

«Нега анҳор лабида бош эгиб ўтирибди? Мудроқ босиб сувга қулаб тушса нима бўлади?» деб ўйлади Турғунбой. Мўйсафидни ҳушига келтириш учун дудутлатиб қўйди. Отанинг ҳолати ўзгармади. «Қулоғи оғир бўлса керак, — деган фикрга келди. Кетмоқчи бўлиб педалга оёқ чўзиб яна тортди. — Ота ташвишли кўринади».

Турғунбой кўприк айланиб, ота яқинида машинасини тўхтатди. Шунда ҳам ота бош кўтармади. Турғунбой яқинроқ бориб саломлашди. Ота бепарвогина бош қоқиб қўйди-ю, қарамади.

— Отахон, қалтисроқ ўтирибсиз-а, бировни кутяпсизми? — деб сўради Турғунбой. Ота қарамай яна бош силкиди. Эти бориб суягига ёпишган, юзлари чўкиб, ёноқ суяклари бўртиб чиққан, рангсиз. Отанинг ғамга ботган ҳолати Турғунбойни тағин ҳам ҳайратга солди: — Отахон, узр бирон тасини кутяпсизми?

Ота миннатдорчилик билдиргандек аста қиё боқиб бош силкиб қўйди-да, ҳолсизгина «Кутяпман, чироғим, ўлимни кутяпман» деб қўйди. Отанинг «чироғим» деб мулойим, илтижоли, дармонсиз боқиши Турғунбойга таъсир қилди. Унинг «ўлимимни кутяпман» дегани Турғунбой қулоғига «Ўғлимни кутяпман» деб эшитилган эди. Бунинг устига отанинг ширин сўзлари ота меҳрига зор Турғунбойни боғлаб қўйди. «Отахон, мени кечиринг, қачон келиши керак эди?». Ота бош экканича: «Худо билади» деб қўйди.

Бу жавобдан Турғунбой ажабланиб, отанинг кир яктагига боқиб бир зум ўйланиб турганда, илтимос қилди:

— Отахон, мен бозордан узум олган эдим, чойхонага бориб, андак ўтирсак-да, яна келтириб қўйсам, йўқ демасангиз. Асаканинг ҳақиқдек узуми экан.

Унинг ёлвориши отани ажаблантириб, ҳатто тетиклантириб қўйди. Сўнгра ўзининг очлигини сезди ота. У кеча кечқурундан буён ўлимни ўйлаб туз татимай, масчитдан чиқибоқ ҳаммомга борди. Кейин битта-битта қадам босиб, анҳор ёқасига келиб, ўзини сувга қандай чўктиришни ва унинг оқибатини ўйлаб ўтирган эди. Турғунбой жим бўлиб қолган отанинг қўлтиғидан кўтариб турғазди. Машинага ўтқазди, чойхонага олиб борди. Иссиқ нон, узум билан меҳмон қилди. Отанинг нима учун анҳор лабида ўтирганини билиб, кўрқиб кетди. Сабабини сўрамай, кўнгилда қўймай уйига олиб кетди.

— Ойижон! Ҳў, ойижоним! — деб қувониб қичқирди Турғунбой. — Дадамни топиб олдим! — Оқ рўмол ўраган, сочлари оппоқ, кўзойнак таққан саксон икки ёшли ёқимтой кампир уйдан ҳасса тутиб чиқиб келди. Ўғлининг гапига энсаси қотди. Озғин мўйсафидни кўриб, ачинди. Яқинлашиб деди: «Хуш келибдилар!» Ота ичида: «Ё тавба! Онаси боласидан ҳам дилбар-а!» деб ўйлади. Индамай бош силкиб, Турғунбой кўмагида айвондаги хонтахта атрофига тўшалган кўрпачага ўтирди. Сўнгра қўл очиб дуо қила бошлади: «Омин, аввало, Турғунбойдек оқкўнгил, ҳимматли, меҳрибон фарзанд ўстирганингиз учун такрор ва такрор таҳсинлар бўлсин сизга! Бунақанги болалар йигитдир, қиздир эл олқишига мушарраф бўлғуси, синглим. Сиз ҳар ҳолда мендан кичик бўлсангиз керак — мен биркам тўқсонга кирдим.

— Ҳа, мен кичик эканман, ака бўлдингиз, — деди Карима биби ерга боққанича.

— Айтганингиз келсин! Мен бугун ҳаёт билан хўшлашмоқчи эдим, мўъжиза юз берди, синглим! — ота шундай деб йиғлаб юборди.

Ота ўн олти фарзанд кўрди. Учтаси сағирликда кетди, бирини кейинги хотин ёғлоғи билан бошига уриб жинни қилиб ўлдирди-ю, ўзи ҳам тўсатдан ғойиб бўлди. Бир эмас, саккиз йигитнинг биронтаси урушдан қайтмади. Кетма-кет келган қора хатлар отани эзиб юборди. Отанинг ягона орзу-умиди кенжатойида бўлиб қолди. Уни силаб-сийпалаб, ўзи емай едириб, ўзи киймаганни кийдириб ўстирди. Велосипед деса олиб берди, машина деса олиб бери. Ўзи суйган қизга уйлантирди. Ота энди роҳат-фароғатда яшайман деганида кенжатой Саркордан меҳр кўтарила бошлади. Ҳатто унинг дўқ, жеркиши чиқди. Келин ҳам ундан андоза олди — бирон марта «Дадажон, нима егингиз келяпти?» демади. «Куёвинг ёмон бўлса қизингдан кўр, келининг ёмон бўлса ўғлингдан кўр» деб ачинди ота. Ўғлини ёнига ўтқизиб: «Чироғим, ота-онага бўлган меҳр — барча яхши фазилатларнинг асоси. Отага дўқ уриш эса ёвузликларнинг боши, ақлингни йиғиб ол!» деб надомат чеккандек насиҳат қилди. Насиҳатнинг нафи бўлмади. Отанинг хўрлиги келди. Айниқса, ўғлининг дўқи, «Биз билан яшаш малол келса қизингиз билан туринг» дейиши отани танг қолдирди. У кўз ёшини аранг тийиб, деди: «Раҳмат, ўғлим! Майли, мен кетаман. Қидирма!»

Ўғли Саркор отани мазах қилгандек кулди. Ота баттар эзилди. Унинг уйқуси ҳам, иштаҳаси ҳам йўқолди. Ҳатто изтироб чекиб нариги дунёни ўйлай бошлади. «Уларнинг ҳам фарзандлари бор-ку, экканини ўради, кўрсатганини кўради», деб ҳаётдан умидини узиб анҳор лабига борганди.

Турғунбой ота учун осмондан тушгандек бўлди. Йигит отани овқатлантиргач, ҳаммомга олиб кириб ювинтирди. Оппоқ кийинтирди. Мамнун бўлган ота кун сайин тетикланди. «Болам, ғамхўрлик одам учунгина эмас, тамомий жонзот учун мўъжиза эканини сезяпсанми? Отанг бир ҳафтада ўзига келиб, токларга қарай бошлади-я!», деди она.

Кунлар ўтган сайин ота янги оилани ўз оиласидан аъло кўра бошлади. Турғунбойнинг топар-тутари унча яхши бўлмаса ҳам қора қозон бемалол қайнаб турганидан ҳурсанд. Ота ўз пенсиясини тақдим қилган эди, Турғунбой ҳам, она ҳам олмади. Шундай қилиб, орадан тўққиз йил ўтди. Ота иккикам юзга кирди. Оила аъзолари апоқ-чапоқ бўлиб кетишди. Лекин отанинг тез-тез тоби қочадиган бўлиб қолди. Бир куни ота Турғунбойга меҳрли боқиб, бугун пайшанба эканини эслади. Эслади-да, «Келинг, ўғлим! — қулоч очди. — Бир бағримга босай!» деб қучоқлади, юзини юзига босди. Турғунбой ҳам отани бағрига босиб, орқасини силади. Ота бир нималарни пичирлади, Турғунбой илғамади. Отанинг қўллари бирдан сидирилиб туша бошлади. Довдираб қолган Турғунбой отани гулзор четидаги каравотга аста ётқизди. Ота оламдан ўтдилар. Турғунбойнинг кўзларидан дув этиб ёш қуйилди.

Жума куни юз ёшли отанинг таъзиясига тумонат одам йиғилди. Оқсоқол отанинг исм-шарифларини ҳурмат-эҳтиром билан тилга олиб гап бошлади:

— Халойиқ! Биз бугун мўътабар бир зотни сўнгги йўлга кузатяпмиз. Мен ота билан бир маҳаллаликман. Унингдек беозор, унингдек меҳрибон одамни кўрмаганман, десам хато қилмайман. У ҳақиқий азиз одам эди. Аммо азиз ота кўз қорачиғидек асраб, аввалаб ўстирган ўз ўғли Саркор томонидан азизланмади, аксинча хўрланди. Лекин ўлимига ризо бўлган бир пайтда етти ёт бегона Турғунбой деган йигит уйига олиб кетиб, тўққиз йил мобайнида меҳр билан парвариш қилди. Ҳузур-ҳаловатни ўз ўғлидан эмас, Турғунбойдан кўрди. Мана отанинг васияти, — деб давом этди у.— Ота пенсиядан йиғилиб қолган пулларини Турғунбойга қолдириб, уни ўстирган ота-онасига минг-минг ҳамду санолар айтиб кетди. Халойиқ! Қўл очинглар, Турғунбой фарзандларининг бахтини кўрсин! Эл-юрт ҳурматига мушарраф бўлсин.

Ота тобути устида гуриллаб кўтарилган олқиш самони тўлдирди. Элнинг меҳрибон фарзандга бўлган бундай олқиши Турғунбойни ҳам, бир четда тош қотиб турган Саркорни ҳам йиғлатиб юборди. Аммо кимнинг нима учун йиғлаётганини одамлар яхши билишарди...

Ёқубжон ШУКУРОВ.

ОҚШОМХОНЛАР ДИҚҚАТИГА:
«Тошкент оқшоми» газетасининг навбатдаги сони 30 январда чиқади.

Редактор Т. М. ҚОЗОҚБОЕВ.

● МТ I

7.00 «120 минут».
9.05 Болалар учун фильм. «Паланк кўчасидаги ҳодиса» (ВХР).
10.20 «Ҳайвонот оламида».
11.20 Янгиликлар.
11.30 «Танишинг — «Бечора Йорик». М. В. Ломоносов номли МДУ Маданият саройи пантомима театри ҳақида телеочерк.
11.55 Ҳужжатли фильмлар: «Дўстимга бир неча сўз», «Шу куни шамол бўлганди».

* * *

16.00 Янгиликлар.
16.15 Сайловлар олдидан.
16.25 Мамлакат телевидение студиялари ҳужжатли фильмлари премьераси: «Юрий Домбровский машъаласи» (Олмаота), «Фазу Алиева» (Оржоникидзе, Махачқала шаҳарлари).
17.15 Рус тили.
17.45 Болалар соати.
18.45 «ХХР: ислоҳотнинг ўн йили».
19.15 «Автопортрет». «Биз ва экономика». Публицистик программа.
20.00 «Кинопанорама».
21.30 «Время».
22.05 Сайловлар олдидан.
22.15 Л. Толстой. «Тирик мурда». Моссовет номли Давлат академик театри фильм-спектаклининг премьераси. Танаффус пайтида (23.25) — «Дунё воқеалари».

● МТ II

9.00 Эрталабки гимнастика.
Ўқув программаси
9.15 «Коломнага саёҳат». Илмий-оммабоп фильм.
9.35, 10.35 Тарих. 8-синф. Декабристлар қўзғолони.
10.05 Итальян тили.
11.05 Физика. Электр токи ишлаяпти.
11.35, 12.35 Музика. 4-синф. А. П. Бородин музикасида паҳлавонлар образлари.
12.05 Рус тили.
13.05 «Мактаб вальси». Бадиий фильм.
14.40 Янгиликлар.
14.50 «Катталар ва болалар». Телевизион ҳужжатли фильмлар: «Паҳлавонлар эртаги (Иркутск), «А, Б, В, Г, Д ва мен» (Тошкент).

* * *

17.35 Янгиликлар.
17.45 «Совет Иттифоқига хизмат қиламан!».
18.45 РСФСР шаҳарлари телестудиялари. Хабаровск телевидение студиясининг программаси.
19.45 Бокс. СССР чемпионати. Финал. Фрунзе шаҳридан кўрсатилади.
20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар!
20.45 Бокс. СССР чемпионати. Финал. Фрунзе шаҳридан кўрсатилади.
21.30 «Время».
22.05 Сайловлар олдидан.
22.15 Иттифоқдош республикалар студияларининг фильмлари. «Йигит ҳамиша йигитда». Бадиий фильм («Туркманфильм»).
23.40 «Юрмала-89». Регионал босқич. 1-кундалик (Красноярск, Ростов).
24.00 Янгиликлар.

● ЎзТВ

16.45 Ботаника. Поянинг тузилиши ва ривожланиши.
17.15 «Витим қирғоқлари». Телефильм.
17.25 «Техника ижодиёти мактаби».
18.00 Янгиликлар.
18.15 «Ёшлик» студияси кўрсатади. «Мардлик — мангулик».
19.00 «Туғилган кун». Мультфильм.
19.15 Хўжалик ҳисоби мактаби. «Экстремал шароитларда коллектив бошқарув қарорларини ишлаб чиқиш». Ишбилармонлик ўйинлари (рус.).
20.00 «Ахборот» (рус.).
20.20 «Чимён. Йил фасллари». Телефильм.
20.30 «Ахборот».
20.50 «Шодлик» Давлат ансамбли солистларининг концерти.
21.30 Москва. «Время».
22.05 Москва. Сайловлар олдидан.
22.15 «Қардош халқлар иттифоқи». Миллатлараро муносабатлар тўғрисида Ўзбекистон ва Тожикистон телевидениеларининг биргаликдаги кўрсатуви.
23.45 Кўрсатувлар программаси.

●

ТОШКЕНТ ШАҲРИ ВА ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ УЧУН ПРОГРАММА

19.30 «Фарзандларимиз бизнинг давомчимиз». Илмий-оммабоп программа (рус.).
20.15 «Инсон ва қонун» (такрор., рус.).
21.15 «Оқшом эртаклари».
ФРУНЗЕ КЎРСАТАДИ:
21.30 Москва. «Время».
22.05 Москва. Сайловлар олдидан.
22.15 «Аҳволлар қандай, студент?». Студент ётоқхоналари бўйлаб телерейд.
22.25 «Халқ душмани деб эълон қилинган». Ҳужжатли фильм (рус.).

30 январь, душанба

● МТ I

7.00 «120 минут».
9.05 «Христофор Колумб». Тўрт серияли телевизион бадиий фильм. 1-серия (Италия телевидениеси). Премьера.
10.45 Янгиликлар.
10.55 «Шундай бўлган... бўлганди...».
11.10 Болалар соати.
12.10 Ф. Шуберт. 4-симфония.
12.45 «Инсон. Ер. Коинот».

* * *

16.00 Янгиликлар.
16.15 «Қайта қуриш прожектори».
16.25 Н. Будашкин соврини учун рус халқ чолғу оркестрлари ва ансамбларининг якунловчи концерти. Читадан кўрсатилади.
17.00 «Қишлоқ истиқболлари». Ҳужжатли фильмлар премьераси: «Қайтиш» (Боку), «Қишлоқ хўжалиги». Киножурнал («Центрнаучфильм»).
17.40 «Дунё болалари нималар ҳақида қуйлашади?». «Дарвозаси тиллодан». Музикали эртак. ЧССРдан кўрсатилади.
18.30 Ҳокимият — Советларга. Москва —Орёл—Херсон телекўприги.
19.15 «Дунё воқеалари».
19.30 СССР халқ артисти З. Соткилава қуйлайди.
19.50 «Христофор Колумб». Тўрт серияли телевизион бадиий фильм. 1-серия (Италия телевидениеси). Премьера.
21.30 «Время».
22.05 «Қайта қуриш прожектори».
22.15 «Поғоналар». Бадиий-публицистик программа.
23.45 «Дунё воқеалари».
24.00 «Тақдир белгиси». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси («Экран»).

● МТ II

9.00 Эрталабки гимнастика.
Ўқув программаси
9.15 «Объективда — жониворлар. Саккизоёқ». Илмий-оммабоп фильм.
9.35, 10.35 Оилавий турмуш этикаси ва психологияси. 9-синф. Оиланинг маънавий негизи.
10.05 Француз тили. 1-йил шуғулланаётганлар учун.
11.05 ПТУ ўқувчиларига. Эстетик тарбия. Дам олиш маданияти.
11.35, 12,05 Музика. 5-синф. Н. А. Римский-Корсаковнинг «Қорқиз» операси.
12.05 Француз тили. 2-йил шуғулланаётганлар учун.

*

13.05 Ритмик гимнастика.
13.35 Янгиликлар.
13.45 «Офицерлар». Бадиий фильм, субтитр билан (М. Горький номли киностудия).

* * *

17.35 Янгиликлар.
17.45 Иттифоқдош республикалар студияларининг фильмлари. «Йигит ҳамиша йигитда». Бадиий фильм («Туркманфильм»).
19.10 «Акаиро». Мультфильм.
19.30 Ритмик гимнастика.
20.00 «Тонгги почта». Музикали кўрсатув (такрор.).
20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар!
20.50 «Аҳволлар қалай, қўриқхона?». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси (Оржоникидзе шаҳри).
21.10 «Юрмала-89». Регионал босқич. 2-кундалик (Горький шаҳри, Ўзбекистон, Белоруссия).
21.30 «Время».
22.05 «Қайта қуриш прожектори».
22.15 Ҳужжатли фильмлар экрани. «Самода ва ерда. Валерий Чкалов ҳаётидан ўн йил».
23.20 Тўпли хоккей. Жаҳон чемпионати. СССР—Швеция терма командалари. Танаффус пайтида (00.10) — Янгиликлар.

● ЎзТВ

17.00 «Стартдаги тўсиқлар». Телефильм.
17.30 Рус адабиёти. Н. А. Некрасовнинг ҳаёти ва ижоди (рус.).
18.00 Янгиликлар.
18.15 «Ёшлик» студияси кўрсатади. «МЖК (Ёшлар турар-жой комплекси): ташаббуснинг тақдири». Бевосита мулоқот (рус.).
19.30 «Сиёсий ва иқтисодий билимлар — қайта қуриш ишига». Хоразм областида сиёсий ва иқтисодий таълимни ташкил этиш тажрибасидан.
20.00 «Ахборот» (рус.).
20.15 Шу куннинг долзарб мавзуси. Сайловлар олдидан.
20.30 «Ахборот».
20.50 «Ёзувчи ва замон».
21.30 Москва. «Время».
22.05 Москва. «Қайта қуриш прожектори».
22.15 ЎзССР халқ артисти Ғ. Ёқубов қуйлайди.
23.15 «Футбол чорраҳаларида».
23.45 Кўрсатувлар программаси.

●

ТОШКЕНТ ШАҲРИ ВА ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ УЧУН ПРОГРАММА

19.35 «Ярим соат классик қуйлар янграйди».
20.05 «Тошкент» студияси кўрсатади. «Кескин танқид остида» (рус.).
20.35 Телефильм.
20.50 «Рус тили ва адабиёти ўқитувчиларини тайёрлаш муаммолари» (рус.).
ДУШАНБА КЎРСАТАДИ:
21.30 Москва. «Время».
22.05 Москва. «Қайта қуриш прожектори».
22.15 Киноэкран янгиликлари.

31 январь, сешанба

● МТ I

7.00 «120 минут».
9.05 «Христофор Колумб». Тўрт серияли телевизион бадиий фильм. 1 ва 2-сериялар. Премьера.
11.55 Янгиликлар.
12.05 «Дунё болалари нималар ҳақида қуйлашади?». «Дарвозаси тиллодан». Музикали эртак. ЧССРдан кўрсатилади.
12.55 «Саёҳатчилар клуби».

* * *

16.00 Янгиликлар.
16.10 Сайловлар олдидан.
16.20 «Цирк келди». Болалар учун уч серияли телевизион бадиий фильм. 1-серия («Экран»).
17.25 «Музикали хазина». Й. Гайдн. 41-до мажор симфонияси.
17.45 Болалар соати.
18.45 «Шимол тароналари». Архангельскдан кўрсатилади.
19.15 «Дунё воқеалари».
19.30 Миллатлараро муносабатлар: тарихий тажриба ва муаммолар. 2-кўрсатув.
20.15 «Христофор Колумб». Тўрт серияли телевизион бадиий фильм. 2-серия. Премьера.
21.30 «Время».
22.05 Сайловлар олдидан.
22.15 «Резонанс».
23.30 Актуал объектив. «Балхаш. Кўлнинг тақдири». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси (Олмаота).
00.10 «Дунё воқеалари».

● МТ II

9.00 Эрталабки гимнастика.
Ўқув программаси
9.15 «Дубрава». Ҳужжатли фильм.
9.45, 10,35 Табиатшунослик. 2-синф. Қишловчи қушлар.
10.05 Немис тили. 1-йил шуғулланаётганлар учун.
10.55 «Аквариум». Илмий-оммабоп фильм.
11.05 ПТУ ўқувчиларига. Оилавий турмуш этикаси ва психологияси. Севги ва дўстлик.
11.35, 12.35 Тарих. 9-синф. Москва Декабрь қуролли қўзғолони.
12.05 Немис тили. 2-йил шуғулланаётганлар учун.

*

13.05 «Йигит ҳамиша йигитда». Бадиий фильм.
14.30 Янгиликлар.

* * *

17.35 Янгиликлар.
17.45 МТ фондидан. «Қумликлардаги узундан узоқ йўл». Етти серияли телевизион бадиий фильм. 1-серия (Рига киностудияси).
19.00 «Образ». Юқори синф ўқувчилари учун адабий ўйин (1988 йил 27 ноябрдаги кўрсатув такрорланади).
20.15 Қозон музика билим юртининг духовой оркестри чалади. Қозондан кўрсатилади.
20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар!
20.50 «Планета фақат одамлар учунгина эмас». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси (Вильнюс).
21.10 «Юрмала-89». Регионал босқич. 3-кундалик (Краснодар, Ленинград).
21.30 «Время».
22.05 Сайловлар олдидан.
22.15 МТ фондидан. «Қумликлардаги узундан узоқ йўл». Етти серияли телевизион бадиий фильм. 1-серия (Рига киностудияси).
23.30 Хоккей. СССР чемпионати. «Крилья Советов» — «Динамо» (Москва). Танаффус пайтида — Янгиликлар.

● ЎзТВ

15.30 «Муаллим». Телефильм.
15.55 «Ўлмас гарнизон». Бадиий фильм («Мосфильм»).
17.30 Химия. СССРда минерал ўғитларни ишлаб чиқариш.
18.00 Янгиликлар.
18.15 «Ўзбек тилини ўрганамиз».
18.45 «Мунаққид». М. Қўшжонов.
19.30 «Фабрика бор. Кадрларчи?». Хонқа пойабзал фабрикаси коллективининг тажриба ва муаммолари ҳақида.
20.00 «Ахборот» (рус.).
20.20 «Тобольск усталари». Телефильм.
20.30 «Ахборот».
20.50 «Қардошларимиз тароналари». Музикали программа.
21.30 Москва. «Время».
22.05 Москва. Сайловлар олдидан.
22.15 «Мультфильм». «Божалар». Қисқа метражли фильм.
23.35 «Тошкент» студияси кўрсатади. «Хамшаҳарлар». Информацион-дам олиш программаси.
00.35 Кўрсатувлар программаси.

●

ТОШКЕНТ ШАҲРИ ВА ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ УЧУН ПРОГРАММА

19.35 «Ярим соат классик қуйлар янграйди».
20.05 «Тошкент» студияси кўрсатади. «Кескин танқид остида» (рус.).
20.35 Телефильм.
20.50 «Рус тили ва адабиёти ўқитувчиларини тайёрлаш муаммолари» (рус.).
ДУШАНБА КЎРСАТАДИ:
21.30 Москва. «Время».
22.05 Москва. «Қайта қуриш прожектори».
22.15 Киноэкран янгиликлари.

1 февраль, чоршанба

● МТ I

7.00 «120 минут».
9.05 «Христофор Колумб». Тўрт серияли телевизион бадиий фильм. 3 ва 4-сериялар. Премьера.
11.35 Янгиликлар.
11.45 «Поғоналар». Бадиий-публицистик программа.

* * *

16.00 Янгиликлар.
16.10 Сайловлар олдидан.
16.20 «Цирк келди». Болалар учун уч серияли телевизион бадиий фильм. 3-серия.
17.25 «Қалбингда халқ куйларини асра». Фильм-концерт премьераси (Тошкент).
17.55 «Образ». Юқори синф ўқувчилари учун адабий ўйин.
19.15 «Дунё воқеалари».
19.30 Фалсафий суҳбатлар. Фалсафанинг манбалари ва анъаналари.
20.15 Шеърият лаҳзалари.
20.20 «Христофор Колумб». Тўрт серияли телевизион бадиий фильм. 4-серия. Премьера.
21.30 «Время».
22.00 Сайловлар олдидан.
22.10 «Шундай бўлган... бўлганди».
22.25 «Нигоҳ».
23.55 «Тео Адам таклиф этади». Музикали программа (ГДР телевидениеси).

● МТ II

9.00 Эрталабки гимнастика.
Ўқув программаси

*

13.05 Ритмик гимнастика.
13.35 «Қумликлардаги узундан узоқ йўл». Етти серияли телевизион бадиий фильм. 2-серия.

2 февраль, пайшанба

00.05 «Дунё воқеалари».
00.20 «Густавнинг янги саргузаштлари» (ВХР). Катталар учун мультфильм.

● МТ II

9.00 Эрталабки гимнастика.
Ўқув программаси

*

13.05 «Қумликлардаги узундан узоқ йўл». Етти серияли телевизион бадиий фильм. 1-серия.
14.20 Янгиликлар.

* * *

17.35 Янгиликлар.
17.45 МТ фондидан. «Қумликлардаги узундан узоқ йўл». Етти серияли телевизион бадиий фильм. 2-серия.
19.00 С. Прокофьев. 6-соната.
19.30 РСФСР шаҳарлари телестудиялари. Вологда телевидение студиясининг программаси.
20.05 «Христофор Колумб». Тўрт серияли телевизион бадиий фильм. 3-серия. Премьера.
21.30 «Время».
22.05 «Қайта қуриш прожектори».
22.15 В. Гаврилин. «Анюта». ССР Иттифоқи Давлат академик Большой театрининг спектакли. Премьера.
20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар!
20.50 «Девор». Ҳужжатли фильм премьераси (Украина хроникал-ҳужжатли фильмлар студияси).
21.10 «Юрмала-89». Регионал босқич. 4-кундалик (Свердловск шаҳри, Қозоғистон).
21.30 «Время».
22.05 «Қайта қуриш прожектори».
22.15 МТ фондидан. «Қумликлардаги узундан узоқ йўл». Етти серияли телевизион бадиий фильм. 2-серия.
23.30 Тўпли хоккей. Жаҳон чемпионати. АҚШ—СССР терма командалари. Танаффус пайтида (00.20) — Янгиликлар.

● ЎзТВ

15.30 «Бола йўқолиб қолди», «Отамнинг хотини». Телефильмлар.
16.15 «Холодильникда кимдир бор». Бадиий фильм («Грузия фильм»).
17.30 Биология. Одамнинг келиб чиқиши.
18.00 Янгиликлар.
18.15 «Ажойиб манеж». Мультфильм.
18.30 «Замон ва маросимлар» (такрор.).
19.15 «Агросаноат: ижриба ва муаммолар». Мутахассис маслаҳати.
19.45 «Комсомол прожектори». Қишлоқ ёшларининг муаммолари ҳақида.
20.00 «Ахборот» (рус.).
20.20 «Даъват». Ҳужжатли фильм.
20.30 «Ахборот».
20.50 Ўзбек куйларида концерт.
21.30 Москва. «Время».
22.05 Москва. «Қайта қуриш прожектори».
22.15 «Ёшлар, фильмлар, муаммолар». Ёшлар муаммолари ва кино яратувчиларнинг позициялари.
23.15 «Геннадий Кучкининг Гренадаси». Телефильм.
23.35 Кўрсатувлар программаси.

●

ТОШКЕНТ ШАҲРИ ВА ТОШКЕНТ ОБЛАТИ УЧУН ПРОГРАМА

19.35 «Қизжибек». Бадиий фильм («Қозоқфильм»). 1-сеия.
20.50 Реклама.
21.00 «Тошкент» студияси кўрсатади. «Шаҳар юмулари ва муаммолари». Шаҳарпассажир транспортининг иши ҳақида.
ФРУНЗЕ КЎРСАТДИ:
21.30 Москва. «Время».
22.05 Москва. «Қайта қуриш прожектори».
22.15 «Жек Восьмеркин — «американлик». Бадиий фильм. 1 —2-сериялар (рус.).

● МТ I

7.00 «120 минут».
9.05 «Христофор Колумб». Тўрт серияли телевизион бадиий фильм. 3 ва 4-сериялар. Премьера.
11.35 Янгиликлар.
11.45 «Поғоналар». Бадиий-публицистик программа.

* * *

16.00 Янгиликлар.
16.10 Сайловлар олдидан.
16.20 «Цирк келди». Болалар учун уч серияли телевизион бадиий фильм. 3-серия.
17.25 «Қалбингда халқ куйларини асра». Фильм-концерт премьераси (Тошкент).
17.55 «Образ». Юқори синф ўқувчилари учун адабий ўйин.
19.15 «Дунё воқеалари».
19.30 Фалсафий суҳбатлар. Фалсафанинг манбалари ва анъаналари.
20.15 Шеърият лаҳзалари.
20.20 «Христофор Колумб». Тўрт серияли телевизион бадиий фильм. 4-серия. Премьера.
21.30 «Время».
22.00 Сайловлар олдидан.
22.10 «Шундай бўлган... бўлганди».
22.25 «Нигоҳ».
23.55 «Тео Адам таклиф этади». Музикали программа (ГДР телевидениеси).

● МТ II

9.00 Эрталабки гимнастика.
Ўқув программаси

*

13.05 Ритмик гимнастика.
13.35 «Қумликлардаги узундан узоқ йўл». Етти серияли телевизион бадиий фильм. 2-серия.

3 февраль, жума

14.50 Янгиликлар.

* * *

17.35 Янгиликлар.
17.45 «Фестиваль экрани». Львовда ўтказилган ёшлар программалари VIII Бутуниттифоқ фестивали лауреати бўлган программалар.
18.45 Ритмик гимнастика.
19.15 Телевизион музикали абонемент. «Декабрь оқшомлари». Чет эл ижрочилари — фестиваль меҳмонлари.
20.20 «Зугрэс-Шматковга...». Ҳужжатли фильм премьераси (Украина хроникал-ҳужжатли фильмлар студияси).
20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар!
20.45 «Канкляй янграйди, янграйди». Вильнюсдан кўрсатилади.
21.30 «Время».
22.00 Сайловлар олдидан.
22.10 «Иллюзион». «Авлиё Сергий». Бадиий фильм (И. Ермольев маҳсулоти, 1918 й.). Кинорежиссёр Н. Михалковнинг кириш сўзи билан бошланади.
23.40 Тўпли хоккей. Жаҳон чемпионати. СССР — Финляндия терма командалари. Танаффус пайтида (00.30) — Янгиликлар.

● ЎзТВ

15.30 «Боку этюдлари». Телефильм.
16.00 «Жиноят қидирув бўлими бошлиғининг ҳаётидан». Бадиий фильм (М. Горький номли киностудия).
17.35 «Қувонч». Болалар учун фильм-концерт.
18.00 Янгиликлар.
18.15 Болалар учун фильм. «Иришканинг кундалиги».
18.30 «Ижод саҳифалари». В. Ғафуров.
19.30 «Чет эллик меҳмонлар Ўзбекистон ҳақида». Сиэтлик Америка врачларининг ўзбекистонлик инфекционистлар билан ҳамкорлиги.
20.00 «Ахборот» (рус.).
20.20 Шу куннинг долзарб мавзуси.
20.30 «Ахборот».
20.50 Ўзбекистон Давлат телерадиоси эстрада-симфоник оркестрининг концерти.
21.30 Москва. «Время».
22.00 Москва. Сайловлар олдидан.
22.10 «Маънавият хазнаси». А. Навоий номли Адабиёт музейининг заллари бўйлаб
23.30 Кўрсатувлар программаси.

●

ТОШКЕНТ ШАҲРИ ВА ТОШКЕНТ ОБЛАТИ УЧУН ПРОГРАМА

19.35 «Қизжибек». Бадиий фильм 2-серия.
20.50 «Майин камала». Телефильм.
21.05 «Тошкент» студияси кўрсатади. «Пульс». Информацион кўрсатув (рус.).
21.15 «Оқшом эртаклари».
ДУШАНБА КЎРСАТАДИ:
21.30 Москва. «Время».
22.00 Москва. Сайловлар олдидан.
22.10 «Рақс майдони». Бадиий фильм (рус.).

● МТ I

7.00 «120 минут».
9.05 «Христофор Колумб». Тўрт серияли телевизион бадиий фильм. 4-серия.
10.15 «Уй академияси».
10.45 «Шри Ланка. Ўтмишда ва бугунги кунда». Телевизион кўрсатув.
11.25 «Умринг боқий бўлсин, Ер!».
12.25 «Социализм мамлакатларида».
12.55 «Днепр узра тароналар». Фильм-концерт премьераси (Киев).
13.30 «Биз қандай дам оляпмиз?». «Бекинмачоқ». Қадимий халқ ўйинларининг тикланиши ҳақида.
14.00 «Қайта қуриш ва маданият». Телетомошабинлар саволларига адабий-бадиий журналларнинг бош редакторлари жавоб берадилар.
15.30 «Мўъжизасиз мўъжизалар».
16.30 «Уддабуронлар». Ҳужжатли фильм премьераси («ЛСДФ»).
16.55 Мультфильмлар.
17.15 «Дунё воқеалари».
17.30 «Россини Версалда». Опера саҳнаси усталари иштирокида концерт программаси (Франция телевидениеси).
18.25 Халқаро программа.
19.25 СССР халқ артисти А. Д. Папанов иштирок этган фильмлар. «Қасос». 1 ва 2-сериялар («Мосфильм»).
21.30 «Время».
Шанба оқшомида
22.05 Катталар учун мультфильмлар: «Истеъдод ва унинг мухлислари», «Одамчалар», «Орол».
22.35 «Биринчи қаторга билет». Совет эстрадаси пешқадамлари.
00.20 Янгиликлар.

● МТ II

9.00 Эрталабки гимнастика.
9.15 «Қишлоқ янгиликлари».
10.15 Духовой оркестр чалади.
10.45 «Ўтмишга назар ташлаб». И. Л. Андроников ижоди ҳақида телевизион ҳужжатли фильм.
12.00 «Гаградаги қиш оқшоми». Бадиий фильм, субтитр билан («Мосфильм»).
13.25 «Интизорлик». В. Успенский Р. Рождественский шеърларига яратган музикали композиция. РСФСР халқ артисти В. Толкунова ижро этади.
13.55 Теннис. Дэвис кубоги. ЧССР— СССР терма командалари. ЧССРдан кўрсатилади.
14.55 Иттифоқдош республикалар кинопублицистикаси. Телевизион ҳужжатли фильмлар премьераси: «Мен отамдан кечмайман» (Минск), «Ҳали бугилар кўчиб юраркан» (Красноярск).
15.40 Талабларингизга биноан такрорланади. «Кулги кечаси».
17.10 РСФСР шаҳарлари телестудиялари. Ленинград телевидение студиясининг программаси.
20.50 Баскетбол. СССР чемпионати. Эркаклар. «Жальгирис» — «Строитель». Каунасдан олиб кўрсатилади.
21.30 «Время».
22.05 Мамлакат театрлари намойиш этади. М. Горький номли БССР Давлат рус драма театри фильм-спектаклининг премьераси. В. Шекспир. «Макбет». Танаффус пайтида (23.05) — Янгиликлар.
00.20 Теннис. Дэвис кубоги. ЧССР — СССР терма командалари. ЧССРдан кўрсатилади.

● ЎзТВ

9.00 «Ассалому алайкум». Информацион-музикали программа.

*

10.00 «Шанба экрани». Кинопрограмма.
10.40 Уруш ветеранлари учун. «Ягона йўл». Бадиий фильм (СССР — Югославия).
12.15 «Ҳовлимиздаги стадион».
12.45 «Театр ва замон». «Театр-88» фестивали (рус.).
13.35 «Йўл ҳаракати хафсизлиги учун». Транспорт ҳисоларининг олдини олиш ҳақида.
14.15 «Дала, ҳовли юшлари». Ҳаваскор боғбонларг маслаҳатлар (рус.).
14.45 «Ёшлик» студияси кўрсатади. Сайловлар олдидаг «Комсомол ўз номзодларин кўрсатади».
15.15 «Йигит бўлиб туғилмайдилар». Интернационалист-жангчилар ҳақида ҳикоя акрор.).

* * *

17.55 Кўрсатувлар программаси.
18.00 Болалар учун фильм. «Нозик-ниҳол малика» (М Горький номли киностудия).
19.30 «Замондошимизнг ижтимоий портрети» туғумидан. «Водийларни яёв кезганда...». Публицистик кўрсатув.
20.00 «Ахборот» (рус.).
20.20 «Чиланғар». Телефильм.
20.30 «Ахборот».
20.50 «Ёрим ёнимда йўлсанг». Музикали программа.
21.30 Москва. «Время».
22.05 В. Шекспир. «Отелло». Ҳамза номли ўзбек Давлат академик драма театрининг спектакли.
00.50 Кўрсатувлар программаси.

●

ТОШКЕНТ ШАҲРИЗА ТОШКЕНТ ОБЛАСИ УЧУН ПРОГРАМА ДУШАНБА КЎРСАТДИ:

● МТ I

8.30 Янгиликлар.
8.45 Ритмик гимнастика.
9.15 «Спортлото» тиражи.
9.30 Мульткласс. «Союзмультфильм» студиясининг янги ишлари ҳақида ҳикоя.
10.00 «Будильник».
10.30 «Совет Иттифоқига хизмат қиламан!».
11.30 «Тонгги почта». Музикали кўрсатув.
12.00 «Оламга саёҳат». Альманах.
13.00 Эртак ҳузурида меҳмонда. Эртак мультфильмлар программаси: «Парвона кўли ҳақида афсона», «Малина рангли учта кўмкўк кўл», «Ким чўпчак айтади?», «Буни қарая, гапирадиган балиқ», «Минг хил найранг» («Арманфильм»).
13.55 Р. Шуман. 1-ля минор сонатаси.
14.15 «Рассом устахонасида». РСФСР халқ рассоми Д. Бисти.
14.30 «Музикали киоск».
15.00 «Здоровье».
15.45 «Душман ўқи билан жанг қилган». Дипломатик курьер Т. Я. Неттенинг ҳаёти ва революцион фаолияти ҳақида телевизион ҳужжатли фильм.
16.00 РСФСРда хизмат кўрсатган артист Ю. Башмет раҳбарлигидаги камер ансамблининг солистлари ижро этади.
16.30 Киноафиша.
17.30 «Қишлоқ янгиликлари».
18.30 «Халқаро панорама».
Якшанба кинозали
19.05 «Тонгда ҳовлида». Мультфильм. «Божалар». Қисқа метражли фильм.
20.15 «Робинзониада ёки менинг инглиз бобом». Бадиий фильм («Грузия фильм»).
21.30 «Время».
22.05 «Салом, доктор!».
22.20 «Замондош хотин-қизлар». Тележурнал.
23.35 Янгиликлар.
23.40 Оммабоп куйлар янгиликлари.

● МТ II

9.00 Зарядкага сафланинг!
9.15 «Авлиё Сергий». Бадиий фильм.
10.45 Д. Кривицкий. Скрипка ва окрестр учун концерт.
11.30 «Ойна-88». Лондонлик ёшлар театри ҳамда МЭИ студентлар театрининг ҳамкорликдаги ишлари ҳақида.
12.45 Талабларингизга биноан такрорланади. «Даврани кенгроқ олинг». Эстрада томошалари (1988 йил 30 декабрдаги кўрсатув).
15.15 «Булутлар тепасидаги дўзах». 1983 йил баҳорида Камчаткада отилиб чиққан Ключевск вулқони ҳақида телевизион ҳужжатли фильм.
15.45 РСФСРда хизмат кўрсатган артист Б. Феоктистов Давлат «Россия» рус ансамбли жўрлигида чалади.
15.55 Тўпли хоккей. Жаҳон чемпионати. 3-ўрин учун матч.
17.50 Бизнинг фондимиздан. Р. Штраус. «Дон Кихот». Фантастик вариациялар.
18.30 Фидойи шахслар. «Инсон бўлиб қолиш учун».
20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар!
20.45 «Студент армияга боради...». Телевизион ҳужжатли фильм («Экран»).
21.15 К. Дебюсси. Виолончель учун ре минор сонатаси.
21.30 «Время».
22.05 «Салом, доктор!».
22.20 Дўстларимиз экрани. «Ваҳима қилманг, майор Кардош» (ВХР).
23.45 Тўпли хоккей. Жаҳон чемпионати. 1-ўрин учун матч. Танаффус пайтида (00.35) — Янгиликлар.

● ЎзТВ

9.00 «Ассалому алайкум». Информацион-музикали программа.

*

10.00 «Оила даврасида». Кинопрограмма.
10.30 «Биргаликда куйлаяиз». Ф. Назаров, П. Мўмин. «иш чоғлари».
10.55 «Сиз севган қаҳрамонлар». Болалар учун кинокўратув.
11.55 Узбекистон Компиторлари союзининг юбилей пленуми. Музикали программа.
13.40 Бир актёр театри. В. Шукшин. «Чол, қиз, офтоб».
14.10 «Ёшлик» студияси кўрсатади. «Қувноқлар ва зкколар». Тошкент кўн-галантерея ва спорт товарлари ишлаб чиқариш бирлашмаси ҳамда Тошкент бадиий буюмлар фабрикаси ўмандалари мусобақалашадиг (такрор.).

* * *

18.00 Кўрсатувлар программаси.
18.05 Болалар учун фильмлар.
18.30 Мактаб ўқувчилар учун. «Санъат ғунчалари».
19.00 «Ташмачилар». Телефильм.
19.20 «Сиҳат-саломатлик» Илмий-оммабоп программа.
20.00 «Ахборот» (рус.).
20.20 «Кама тонглари». Телефильм.
20.30 «Ахборот».
20.50 Дам олиш музикаи программаси.
21.30 Москва. «Время».
22.05 «Қора ва оқ афсуғарлик». Бадиий фильм («Ленфильм»).
23.20 Кўрсатувлар программаси.

●

ТОШКЕНТ ШАҲРИ А ТОШКЕНТ ОБЛАСИ УЧУН ПРОГРАММ ФРУНЗЕ КЎРСАТАДИ:

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ
Узбек ва рус тилларида мустақил равишда нашр этилади.

«Тошкент оқшоми»
(«Вечерний Ташкент») — орган Ташкентского горкома Компартии Узбекистана и городского Совета народных депутатов.
Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри.

РЕДАКЦИЯ АДРЕСИ: 700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.

Телефонлар: қабулхона — 32-53-76; бўлимлар: партия турмуши ва совет қурилиши — 32-57-84; экономика ва шаҳар хўжалиги — 32-54-19; социал проблемалар — 32-53-10; хатлар ва оммавий ишлар — 33-29-70; жамоатчилик редакцияси — 33-99-42, 32-53-66, 32.54.15; «Ташкентская неделя» рекламалар иловаси — 32-56-84; эълонлар — 33-81-42.

Якшанбадан ташқари ҳар куни чиқади. Тиражи — 12000.

Р — 01021. Ички саҳифаларга 17.40 да қўл қўйилган. (График бўйича 17.00 да қўл қўйилиши лозим). А. 23 12. Индекс 64690. 1 2 3 4 5 6 8 9 10